

Sair û rexnegir Heme Seid Hesen:
**Bila ez cêrîfîros bim
lê ne welatfiros bim**

RÜPEL 1

ofermet

desi

demokratîjî gelîtin

RÜPEL 3

NAVEROK

7

Hunermendêñ Kurd yekîtiya xwe
ava dîkin

11

Sevda Eldemir: Xilaskar Îsa
bi kurdî dipeyive

13

M. Ronak: Xebateke xweşik
ji Koma Amed: Dergûş

Ji Xwendevanan

ROJA 23'ye rîbandana 1997'an di rojnameya Demokrasiye de niviseke balkêş a M. Can Yüce, bi navê "Ji Amedê dîmenên sermezariyê" derket. Di vê nivisê de Yüce, li ser bûyera li Amedê, ya mirovên kurd ku ji ber çend parî xwarin hev û din diperçigandin, hest û ramanen xwe anîbûn ziman.

Divê ci bê kirin? Ci bê kirin ku gel ji vê rewşê rizgar bibe? Belki zikê mirovan neyê têrkirin, lê hij û mîjîyê mirovan hewceyi roniyê ye. Her ku em dizanin, çigas zikê mirovan birçi be ji ku hij û mîjî têr û ronî be, gaşî û çewtî çenabin.

Pewist e em vê bîr û bawerîye baş fêm bikin û baş bidine fêmkirin. Da ku em li nîrxen xwe yên neteweyî, û dîrokî xwedi derkevin û em serbilind bin.

FIRAT ASLAN

ROJA 23'ye rîbandana 1997'an di rojnameya Demokrasiye de niviseke balkêş a M. Can Yüce, bi navê "Ji Amedê dîmenên sermezariyê" derket. Di vê nivisê de Yüce, li ser bûyera li Amedê, ya mirovên kurd ku ji ber çend parî xwarin hev û din diperçigandin, hest û ramanen xwe anîbûn ziman.

Divê ci bê kirin?

Ci bê kirin ku gel ji vê rewşê rizgar bibe? Belki zikê mirovan neyê têrkirin. Lê hij û mîjîyê mirovan hewceyi roniyê ye. Her ku em dizanin, çigas zikê mirovan birçi be ji ku hij û mîjî têr û ronî be, gaşî û çewtî çenabin. Pewist e ku em vê bîr û bawerîye baş fêm bikin û baş bidine fêmkirin. Da ku em li nîrxen xwe yên neteweyî, dîrokî, gelêri xwedi derkevin û em serbilind bin.

FIRAT ASLAN

W

Doza mafdar têk naçe

SAMÎ TAN

Hefteya çûyi rojnameya Demokrasiye hinek belgeyên veşarî-yên ku ji aliye rayedaren dewleta tirk ve hatine amadekirin, weşandin. Bi van belgeyan helwesta dewletê ya li hemberî këşa ya kurdî xweş diyar dibe. Wisa xuya ye ku dewleta tirk hemû kes û saziyên muşâlîf wekî neyarê xwe dibîne.

Yek ji wan belgeyan di 15'ê gelawêja 1996'an de ji aliye Yarbay Tuncer Akay ve li İskenderûnê hatiye, amadekirin. Ji kesenî mîna Sezen Aksu, Zülfü Livaneli, Cengiz Candar, Mahir Kaynak, İsmail Nacar bigire heta rojnameyên wekî Demokrasi û Evrenselê, navendêñ çandê, radyo û tv'ye muxalîf giş wekî neyar hatine dîtin û bêdengirina wan hatiye xwestin. Di vê belgeyê de ligel navê sazî û weşanan navê rojnameya me ji cih girtiye. Li gorî demê ci kesê ku li ser girtiyen di rojya mirinê de û malbatêñ windabûyan nûçe çekirine û daxuyanî dane, wekî PKK'ye hatine nîşan dan. Belki ku ev rapor iro bîhata amadekirin wê hemû kesen ku qala çeteyan dîkin û besdarî çalakiya "Ji bo ronahiye timî, deqîqeyek astî" dîbin, bi-

bûna PKK'ye, li rastê ji bi tenê çete diman wekî dostê dewletê.

Belgeya duyemin fermaneke Wezîra Karê Hundîrîn Meral Akşenerê ye ku di rîbendana 1997'an de ji saziyên girêdayî vê wezîriyê re hatiye şandin. Tê de li ser tedbîrîn li dijî hêzên dijber tê rawestîn. Wezîra Karê Hundîrîn Akşener di vê fermanê de riya meşandina şerî psîkolojîk nîşan dide. Li aliye kêtêşirkirina kesen ku nêzî tevgera kurd in tê xwestin, li aliye din ji tê xwestin ku raya giştî ya Tirkîyeyê li diji saziyên navneteweyî yên ku qala çarserkirina këşaya kurd dîkin û sûcén dewletê eşkere dîkin, bê tûjkirin.

Di vê belgeyê de çend made hene ku ji bo me gelekî giřing in, lewre mantiqê amadekarêñ fermanê xweş nîşan didin. Yek ji van madeyan li ser zimanê kurdî ye, wiha tê gotin: "Divê rî li ber avabûna saziyên lêkolînê yên ji bo belavkirina zimanê kurdî mîna zimanê xwendin û nîşandinê bê girtin û kesen ku çalakiyîn ji bo perweđehiya bi kurdî dîkin bêndarizandin û cezakirin." Bi van gotinan ji careke din diyar dîbe ku dewleta tirk nax-

waze ku zimanekî yekgirtî yê gelê kurd pêk were. Propagandaya hinek rayedaren dewletê ya bi rengê "kurdî serbest e" vi-reke mezi, e. Li hemberî vê helwestê di-vê em hê baştır tê bigihîjin ku zimanê me ji bo parastina nasnameya me ya neteweyî çendî girîng e.

Dijminatiya dewletê ya li hemberî nîxen kurdan bi vê ji namîne ji Newrozê bigire heta rengê kurdan ên neteweyî gélék nîrxen me ji xwe re kirjne hedef. Der barê rengê ala kurdî de ev gotin hene di belgeyê de:

"Ji bo ku derdorê cudaxwaz rengê kesk û sor û zer istîşmar nekin, divê di cîvînê zanyarî de li ser vê mijarê bê rawestîn û kesk û sor zer wekî rengê keyneşopî yên tirkan bêne pêşkeshkirin."

Wisa xuya ye ku li nik hinekan sinc û exlaqê zanistî ji nîn e. Kes napirse heke wisa ye ji bo ci mebûşen kurd di meclîse de rasî êrîşan hatin, heta lambayê traîkê hatin guhartin, li kuşikan doz hate ve-kirin.

Di encamê de mirov kare vê bibêje, rayedaren dewletê wisa bawer in ku di teknikê şerî psîkolojîk de hineki din bi şarezayî bixebitin û hêmî saziyên muxalîf ji holê rakin, wê këşaya kurdî ji holê rabe. Lê ji bîr dîkin ku li rastê heqî û ne-heqî heye; neheqî dîbe ku karibe demekê dengê xwe bi ser dengê mafdar bixe, lê ev dem zêde ne dirêj e.

Bersiva gel ji MED-TV'ye re

EŞREF SİNCAR

Her karekî çînî, civakî an ji mirov, ji bo derxistina berhemekê tê kîrin. Çawa ku kar ji bo berhemê ye, bersiva berhemê ji, di karê ku hatiye meşandin de bi xweşikbûn, paqibûn, nûbûna xwe temsilkirina karaktere xwe-diyê xwe dike. Ev rastiya berheman xwedîyê berhemê bi karê nû ve girê di-de. Bi bi karê nû re, rî li pêşîya hinek tiştîn din ji, têne vekirin. Bi vî awayî pêşketina xwe didominin.

Yek ji van karan ji, karê gelê kurd û derxistina MED-TV'ye ye. Lî berî ku em li ser bersiva gel a ji MED-TV'ye re bisekinin, emê hinekî li ser televîzyonê burjûva û bersiva civakê ji wan-re rawestin. Televîzyonê burjûvazî ji, ji ber ku mafen burjûvayan temsil dîkin, çavênen gelan venakin, hişyar nakin û ber-jewendiyen gel pê nadîn zanîn. Ji mîjîşustin, serifewandin û bêexlaqîye pêşîr tiştîkî nadîn mirovan. Bi vî awayî riya deriyê jiyana ku bi ava genî tê şustin, li gel vedikin. Bi vê jiyana, ji rihe mirovatiyê, ji şexsiyeta azad, ji hêvî û ji biryara xurt dûr dixe û dibe kelem li pêşîya hunerên nûjen. Ji ber vê yekê ji, civak nikare bi hêsanî berheman ji bo xwe derxe. Ev ji, ji aliye kêtêşirkirina civakê ye.

Ji aliye temaşevanan ve armanca MED-TV'ye tê zanîn, lê ji ber ku ev za-nabûn hê di warê piratîkê de baş nayê

Bi derxistina panelan çavvekirin, bi şox û şengan zimanê neteweyî, bi porgramen nasîna welat evîndarî, xweşikbûn û dewlemendiya welat, bi gerîla xelasî, şerî birûmet û bi derxistina Serok, şexsiyeta azad, hêviya herî mezin, baweriya xurt û çareseriya tevayî pirsgirêkan nîşanî me dide.

xuyakirin û bersiva wê ya temaşekirinê baş nayê dayîn; divê em çend gotina bîbêjin.

Ji ber ku MED-TV berhemekê keda gel e û bi xwîna şebîdan hatiye avakirin, karaktere wê ji, karaktere gel dinimîne. Ji nûçeyen wê heta bi programen zaro-kan ev yek li ber çavan e. Bi derxistina panelan çavvekirin, bi şox û şengan zimanê neteweyî, bi porgramen nasîna welat evîndarî, xweşikbûn û dewlemendiya welat, bi gerîla xelasî, şerî birûmet û bi derxistina Serok, şexsiyeta azad, hêviya herî mezin, baweriya xurt û çareseriya tevayî pirsgirêkan nîşanî me dide. Bi vê dewlemendiya xwe ji, riya derkîna ji tengasiya mirinê, nîşanî temaşevanan dike. Ev ji bi kêtareke mezin, bi xwêdana xwînê tê damezirandin.

Di jiyana sivilî de ji, wextê mirov qenciyê bi mirovekî din dike, cîran an ji dosten din, ji bo qenciyâ wi mirovî wer-gerînîn, xebateke pir mezin didin meşandin. Bi rastî ji, giringiya vê meseleyê, ji bo temaşevanen MED-TV'ye û tevayî gelê kurd hîn bêhtir e. Ev bersiv ji, tenê bi xwesteka dil, bi axaftina di nav dost û pismanan de, an ji tenê bi te-

lefonên bi MED-TV'ye re nayê dayîn. Ji ber vê yekê, bi dîlxwezi, bi axaftina çalakdar, bi gihîştina armanca mezin û bi xwêdana bi xwînê dixwaze. Ancax, xwîna gulê azadiyê bi vî rengî wenin bersivkirin.

Welatparêziya bi rastî ji ev e, xelasîya ji şexsiyeta û exlaqê dijmin ji ev e û mirovahîya birûmet ji ev e. Yanê rastî û nerastiya dîlxwestinê, di xebat û nexe-batê de xwe dide xuyakirin. Mirov nikare ji mirovê bêxebat re bibêje dîlxwaz. Ev ne bersiveke rast e. Em bawer in ku wextê ev yek tê dîtin, rastî û nerastiya bersivê ji tê dîtin.

Belê, rastiyek ji ev e ku êş, zehmeti û zorî ji tê de heyê, lê ev dêm ji dèmeke dijwaf e. Amadekirineke pîr xurt û xebateke pîr mezin dixwaze. Lewra dijmi-nê me ji har û hov e. Çawa genim bêav şîri nabe, daristan bêdar nabe û ezman bêewr û bêstêrk û bêtav nabe, armancen mezin ji bêxebat nabe.

Ji ber vê yekê ji, bersiva tê xwestin, bo MED-TV'ye ne di dîlxabûnê, ne di temaşekirinê û ne ji di kîfxweşîya wê tenê de ye. Ji wê bêhtir, di xebateke birûmet û xurt de ye.

SERDOZGERÊ DGM'ya Amede Nihat Çakır, pişti ifadekirina endamê Çeteaya Geverê û Nîrâfkar Kahraman Bilgiç daxuyaniyên girîng û balkêş dan. Çakır, da zanîn ku, vegotinê Kahraman Bilgiç ji rûdanê pişti bûyera Susurlukê girîngir in. Serdozger wiha got: "Li cem vegotinê vî kesî Susurluk ci ye. Dibe ku, polîtikaya Tirkîyeyê ya Rojhîlatê Başûr biguhere." Her wiha Bilgiç ji layê Dozgerê DGM'ê yê Amede Ünal Honey ve hate ifadekirin kîrin.

Di dema girtina ifadeye de Waliyê Herêma Revêberiya Ne-asayî ji besdar bû. Wê K. Bilgiç wê 3-4 rojan bidorme. Wekî tê zanîn Bilgiç di ifadeya xwe berê de gotibû ku wî her tişt li ser daxwazêñ fermandarêñ dewletê kiriye.

ROJA 27'ê reseme 1997'an cemawerê Zaxoyê duwemîn salvegera qirkirina gişî ya bajare Zaxoyê bi xwepêşandaneke berfireh bi bir anî. Di encama rûdana teqîneke mezin ku di serê sibhe 27'ê reseme 1995'an, saet di 9.20'an de bi dest hêzên tarî li navenda bazara Zaxo hatibû kîrin, 172 kes hatibûn kuştin û bêhtir ji 200 kes ji birîndar bûbûn.

Vê teqîna di germahiya şerê di navbera PDK'ê û YNK'ê de rûdabû, lewre ji PDK'ê, YNK wekî kîrdarê vê rûdanê gunehbar kîrbû, lê di nav gel de, tê gotin ku kîrdarê vê bûyera hovane MİT'a tîr e. Li gorî nirxandina gel hêzên derveyî ji bo ku rîxistinê kurd li hemberî hev tûj bikin karêñ wisa pêk tînîn.

NÜÇE

Serdesten rastin burokratên çekdar in

Prof. Dr. Mehmet Altan daxuyand ku li Tirkîyeyê serdesten rastin burokraliya çekdar e. Altan eşkere kir ku çapemeni di bin destê Serkaniya Gişî de ye. Her wiha Mehmet Altan, der barê nivîkarê quncikan dé jî axivî û eşkere kir ku piraniya wan nivîskaran, propagandaya ideolojiya resmî diken.

Calakî û nirxandinê pişti Qezaya Susurlukê hê jî didomin. Her çi-qas rayedarêñ dewletê guh û çavêñ xwe ji daxwazêñ gel ên ji bo girda çeteyan re bigirin ji kes û rîxistinê sivil dev ji çalakiyên li dijî qirêjiyên çeteyan bernadin.

Di 22'ê reseme 1997'an de, li BEKSAV'ê bi besdariya Rojnameger û Nivîskar Prof. Dr. Mehmet Altan û Rojnameger Haci Orman panelek bi navê "Ji Susurlukê ta Navenda Rêvebirina Krîzan" hate lidarxistin.

Panelê bi axaftina Prof. Dr. Mehmet Altan dest pê kir. Altan bi nirxandina Bûyera Susurlukê dest bi axaftina xwe kir û da zanîn ku, bi vê bûyere awayê rîveberiyê ya dewletê yê ku ji dema Partiya Îttihat Terakî heta iro dom kiriye, derketiye holê. Altan axaftina xwe wiha domand: "Tiştê ku mirov pê şad dibe ew e ku, raya gişî her tiştî bi awayekî zelal, bi çavêñ xwe ditin. Lî belê, divê bê gotin ku rastî ne bi tevger. Û hewla gel, ji ber nakokîya di navbera rîxistinê istixabatê de eşkere bû."

Altan, pişti ku li ser çinêñ serdest ên Tirkîyeyê nirxandinek kir û diyar kir ku li Tirkîyeyê çîna serdest a rastin "burokrasiya çekdar" e, da zanîn ku Serkaniya Gişî ya Artêşê (Genel Kurmay) ji bili karê berevaniyê bi her tiştî re eleqedar dibe. Altan daxuyaniyên xwe yêñ li ser vê mijarê wiha dan:

"Navenda Rêvebirina Krîzan, çêbûna darbeyan jîxweber (otomatik) dike. Li vî welati rîveberiyê di pratîkê de MGK dike. Iro karêñ ku Wezareta Karêñ Derveyî bike, ji aliye Serkaniya Gişî ve têñ destnîşankirin."

Mehmet Altan bi bir xist ku digel gotin Hüseyin Oğuz, hê jî General Veli Küçük bi awayekî serbest digere, Cigire Serokê Daireya Tevgera Taybet (Ibrahim Şahin) nayê girtin, kesen ku teyli karêñ parkotik û qaçaxiya çekan bûne bi

serbesti digerin. Altan got ku heke ciwanê çepgir karen bi vî rengi bikirana wê di cih de bihata kuştin. Nivîskar û rojnamevan Prof. Mehmet Altan li ser gotinê Çevik Bir ên ku li Amerikayê kîrbûn jî rawestiya û bal kişande ser gotinê wî yêñ bi rengê "Tankan eyarê demokrasiyê çekirin."

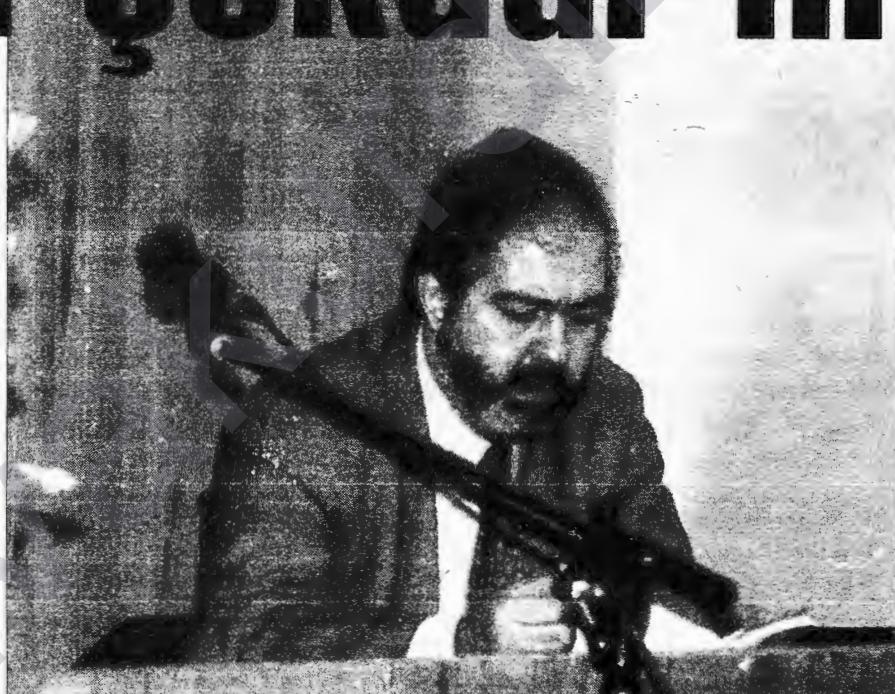
Li gorî Prof. Altan, bûyeren ku bi Qezaya Susurlukê derketin holê, ne tiştîn awarte (îstisna)û ferdî ne. Ew cure kîrin girêdayî sistema ne û destpêka wan ji, heyama Partiya Îttihat Terakîye ye.

Ji çareseriye re tevgera gel pêwîst e

Rojnameger û akademisyen Mehmet Altan li çareseriye ji sekîn û da zanîn ku çareseri bi siyasetvanan nayê, lê wê bi hisyari û yekîtiya gel pêk were: Prof. Altan bi bir xist ku siyasetvan bi xwe jî ji nava sistemê derketine, parçeyekî sistemê ne, lewre jî ew nikarm sistemê biguhîrîn û qirêjiyê paqîj bikin. Her wiha Altan daxuyand ku, heke hismendiya welatiyê bi pêş ve neçe, bûyler zelal na-be û wê ew bûyler wekî pevçuneke di navbera Serkaniya Gişî û Timê Taybet de bîmine.

Piştî axaftina Prof. Altan rojnameger Haci Orman dest bi axaftînê kir û da zanîn ku raya gişî ji gotubêjîn li ser Susurlukê têr bûye û pişti bûyere imaja dewletê ya ku 'dewlet têk naçe' xera bûye. Orman gotina xwe wiha domand: "Rûdanê pişti Susurlukê ji bo hêzên gel fersendêni dîrokî pêşkêş diken. Lewre eşkere bû ku "dewlet baba" di rastiyê de "mafya babası" ye.

Rojnameger Orman der barê "Ji bo ronahiyeke timî, deqîqeyek tarî" de hin nirxandin kîrin û da zanîn ku kemalistan çalakî ji armancâ wê dûr xistine. Haci Orman, "Navenda Rêvebirina Krîzan" ji wekî navenda derbeyan bi nav kir. Çepgirêñ ku di bin siya tankan de çepgirîyê

diken rûdanen fêm nakin. Orman rexne li hînek çepgiran ji girt û da xuyakîrin ew kesen ku di bin siya tankan de çepgirîyê diken, di rewşê nagihîjin.

Di beşa panelê ya pîrsan de li ser pîrseke bi rengê "Bûyera Susurlukê di çapemeniyê de bêyî ku bi şerê qirêj ve bê gîredan, tê nirxandin", Altan gotinê keşê ku pîrs arasteyî wî kir birîn û bi awayekî hêrs wiha bersiv da: "Lê, divê bê ditin ku li ser çapemeniyê ji aliye Serkaniya Gişî ya Artêşâ Tirk ve pêkutî û zordariyeke tûj û mezin heye. Birayê min bi gotineke General Ahmet Çörekçi ji Miliyetê hate avêtin. Divê gel ji bê rexnekerin. Heke ku gel li rojnameyan xwedî derneve, wê dewlet li wan xwedî derkeve."

Di dawiya panelê de li ser medyayê û çinêñ serdest yêñ Tirkîyeyê di navbera Altan û Orman de polemik çêbû. Orman diyar kir ku li Tirkîyeyê sinorêñ demokrasiye bi brifingên MGK'ê sinorkiri ne û got ku ditinê wekî 'Medya baş û rastbin e. Lê, MGK nahêle', ji rastiyê dûr in. Brifingên MGK ji bo medyayê qible ne.

Altan ji diyar kir ku, medya ne bi serê xwe ye û aligirêñ pevçûna nav dewletê, dixwazin medyayê ji bo berjewetîyê xwe bi kar bînin. Altan da zanîn ku çapemeniya tirk ji serayê derketiye, lê ya ewrûpayê ji nav civaka sivil derketi-

ye. Li gorî daxuyakîrina Altan, iro di çapemeniyê de bi piranî nivîskarê quncikan propagandaya ideolojiya fermî diken. Medya berdevkiya rojevenê çekirî diken.

Mehmet Altan wekî nimûne, pêkutîya li ser çapemeniyê rewşa malbatâ xwe nişan da û got: "Birayê min Ahmet Altan li ser gotineke Ahmet Çörekçi ji kar hate avêtin, hê jî kes karê televizyonê nade wî û bavê min Çetin Altan ji ji ber muxalif bû, bi salan betal ma." Pişt re ji got ku ji ber vê rewşê, nûcâyî manşetê dibin kurtmûce. Lê, manşetê rojnameyan bi daxuyaniyên generalan têñ dagirtin. Li welateki demokratik tişteki wiha çenabe.s

Çepgir serdestiye leşkeran nabînin

Altan rexne li çepgirêñ tirk ji girti û da zanîn ku analîza wan a der barê çîna serdest de cihê xwe nagire, careke din da xuyakîrin ku serdesten rastin burokraliya çekdar e û bo nimûne ji bi bir xist ku MGK reaksiyoneke tûj li hemberî Rapora TÜSİAD'ê nişan daye. Di encamê de Altan got: "Serdesten rastin burokraliya çekdar, dûvikê wan kapitalistên dizek û sextekar in ku erebeyen xerabe difiroşin me."

MAZLUM DOĞAN

Dîroka şer

Di despêka civaka çinî de, wexta ku zilm û zor hat kîrin, şer jî dest pê kir. Şer awayekî politikayê ye û li ser nakokiyên aborî, neteweyî, çandî û çinî çedibe. Dema ku zor û talan tunebû, şer jî tune bû. Li vê derê du şeklê şer hene: Şeklekî şer neheq e, kevneperest e, mebesta şerê bi vî rengî talaniya milk û warê gelan e. Ji bo ku cih, milk û warê welatan bixin bin desthilatiya xwe. Şerkêşen van şeran hov in, xedar in, ci dikeve ber wan hildiweşin, xera dikan. Heçî şerî li ser heqiyê ye, pêşverû ye, li hemberî kedxwar û kevneperestiyê ye. Ji bo parastina mafê gelê bindest tê meşandin. Sosyalist dibêjin: "Gelê ku ji bo parastina welatê xwe şer dikan, şerî wan şerekî li ser heqiyê ye. Şerî ku li hemberî kevneperestî û kedxwariyê be, şerekî pêşverû û şoresserî ye." Ji ber vê yekê sosyalist ne li dijî şerî şoresserî ne. Armanca şer a ku her du hêzên li hemberî hev vîna xwe bi hev qebûlkirin bidin û hev radest bigirin. Ji vê yekê hêzên leşkerî pêşî wela dagir dikin û bi şûn de vîna wan radest digirin. Ji vê yekê em dixwazin ji dîroka civakî şer û berxwedana bi kurta'yî binin zimên.

Şerî li hemberî cinawiran

İnsanê heyama berê, ne gelekî birewer û zane bûn. Ji ber vê yekê her kesek bi serê xwe bû. Rewş û jiyana wan, jiyanek nexwes bû. Heywanenî gîrî hov, êrisi wan însana dikirin. Yen ku digirtin yek bi yek dikuştin û dixwarin. Însanan nîrîn ku xelasîya wan ji destê heywanê hov û xedâr nabe û rewşa wan xerab e, fêm kîrin ku bi serê xwe tenê nikarin xwe biparêzin. Dawiyê yek bi yek, ref bi ref hatin cem hev û li hemberî hovan li ber xwe dan. Vê berxwe-

dana wan hetanî demeke dirêj berde-wam kir. Pişti re, bi ser ketin, zora hovan birin û li hemberî wan hebûna xwe parastin. Rewş û jiyana wan hebekî xweş bû.

Pişti ku ji ber êrisen hov azad bûn, bi şiklê klan û qebileyan dest bi jiyana xwe kirin. Jiyana wan, jiyaneke tehvî bû. Karê wan jî bi tevayî bû.

Civakîn çinî

Pişti ku kar û keda wan, berhemên zêde çêbûn yekîtiya wan xera bû. Di nav wan de, durû, derekar û çavnetêr derketin. Çavên xwe berdan berhemên zêde. Li vê derê di nav qebileyan de pevcûn derketin. Di van pevcûnan de ên xurt bûn, hêzên li hemberî xwe giş bi hovîti dikuştin û ji holê radikirin. Ew ne şerî ji bo destdanîna ser milk û waran bû. Lê belê bi destpêka civaka çinî re, hêzên serwer kesen ku dîl digitin, di karê xwe de dişuxilandin û însan ji aliyê insan ve hatin zêrandin. Li vê derê du çinî çêbûn: Çîna kola û çîna ko-ledar. Koledaran dest bi zilm û zoreke mezin kirin, kole ji bo şexsiyeta xwe dixebeitandin. Dişandin şer, bo mînak kesê ku dused koleyên wî hebûn êris dibr ser ê ku sed koleyên wî hebûn. Ew têk dibr û dest datanî ser koleyên wî. Ev şerî di nav koledaran de şerekî li ser neheqiyê bû, paşverû bû. Ji her du aliyen ve zilm û zor li koleyen dibû. Li ser pişti koleyen talan dikirin û bazir-ganiya koleyen jî dihat kirin. Lê belê koleyen li ber zilm û zora hêzên kedx-war debar nekirin û ew rewş li ser xwe nema pejirandin (qebûlkirin). Li Romayê koleyen li hemberî zordestan di bin serokatiya Spartakus de serhildane-ke mezin kirin, bi deh hezaran koleyên ku li ber xwe didan, hatin kuştin. Lê belê hêzên serweran, kedxwaran Romayê bi şer û zehmetiyeke mezin û bi zorê

serhildana koleyen têk birin. İmparato-riya Romayê, ji ber serhildanen koleyen pelisi. Li çîna mezin jî kole, masîvan û esnafen biçûk, bi sed hezaran li hemberî artêşen kedxwaran serhildan çekirin. Çiqasî ev serhildanen koleyan serfiraz nedibûn jî, berxwedanen koleyan, hêzên kedxwaran hetanî devekerê sekinandin.

Pişti van serhildanen şoresserî Hz. İsa û bi yazdeh hewariyên xwe ve, ji bo kesê ku tên perçiqandin, bingeha bîrdoziya xwe danîn. Li ser vê bîrdoziyê, têkoşîna şoresserî meşandin.

Hz. Muhemed, ji bo însanetîye û li dijî kevneperestiyê bîrdoziya İslâmî damezirand û li hemberî kedxwariyê û kafiran têkoşîneke şoresserî meşand. Bi vê têkoşîn û berxwedanê re, li gelek deveran hêzên kevneperestan hilweşîyan û şoressen pêşverû çêbûn. Kole azad bûn, ketin dema feodalîteyê. Kole bûn gundiyan bi axê ve girêdayî. Hebe-kî jiyana wan, ji jiyana kevn xweştir bû. Lê belê dîsa zilm û zor xelas nebû û nesekinî. Di dema feodalîteyê de sen-yor, beg, axa û mîran bi zordestiyeke dijwar li gundiyan dikirin. Li hemberî vê zorê li Holanda, Fransa, İtalya, Çin û Japonyayê, gundi, sivan û bajariyên feqîr, li hemberî kedxwaran serhildanen mezin kirin û şerî berxwedanê ber-dewam kirin. Di vê demê de feodalîte bi bandor bû.

Şoressa Fransayê

Bi firehî û pêşketina pergala hilberî-nê di navbera burjûvazî û feodalân de şerî aborî û ramyarî derket. Armanca burjûvazî hilweşandina pergala feodal bû. Di dawiyê de gundiyan bêzevî û burjûva bi serkeftin şoress kirin. Ketin dema kapitalizmê, karker û karbidestan çêbûn. Di vî şerî de gundi û feqîran li cem burjûvazî cih girtin. Bi milyona

Dîroka mirovahiyê nîşan dide ku di wa-teya xwe ya îroyîn de, şerî di navbera mirovan de bi der-ketina civakîn çinî dest pê kiriye. Ev yek jî bûye sedem ku du cureyên şer derkevin rastê: Şerî heq û şerî ne-heq. Rewişt û hel-westâ kesen ku şer dikinrengê şer jî dijar dikin.

kes hatin kuştin. Di pêvajoyê de şoressa pêşverû ya Fransayê çêbû. Ji sala 1789'an hetanî 1871'ê tekoşîn û şoressa Franseyê têkoşîneke pêşverû bû. Heta-nî demekê, şoressa karbidestan pêşverû bû.

Wexta ku kapitalizmê cihê xwe girt û dest bi kedxwarî û paşverûtiyê kir, karbidestan dest bi xwarina keda kar-keran kirin.

Şoressa kedkaran

Armanca kedxwaran burjûva, bi destxistina milk û waran e. Ji ber vê yekê tu însanetî jî bi wan re tune. Burjûva ji bo ku milk û waran xwe zêde bikin, li ser navê "rizgariya neteweyan" û gelek bîrdoziyê siyasi saz kirin, şer der-xistin. Di vî şerî de tu berjewendîya gel û kedkaran tune. Burjûwazîye gelê ku bi pêş neketibûn û hêzên wan kêm bûn, êrisen dijwar dibirin ser wan gelan. Ko-ka wan ji ser rûyê erdê radikirin. Mîna gelê maya û aztek.

Ji aliyekî din jî ve, çîna karkeran bîrdoziya xwe li ser bingeha sosyalizmê bi zanyarî danîn. Karkeran li ser bîrdoziya xwe li hemberî kedxwaran têkoşîn meşandin. Çîna karker li Ewrûpayê û gelek welatên din partiyên xwe avakirin. Li her deverê şerekî dijwar tê meşandin. Kedxwar ketin tengasiyeke pir mezin. Di dawiyê de li Rusyayê di bin-serokatiya Lenîn de, di 1917'an de Şoressa Oktobrê çêbû. Karker azad bûn û iktîdar ket destê karkeran. Pişti şoressa Rusyayê gelek welat û neteweyen bindest li ser bîrdoziya marksizmê-leni-nizmê şerî rizgariya neteweyî û têkoşîna çinî kirin. Pişti Şerî Dînyayê yê Du-yemîn Kore, Cezayîr, Vietnam, Kuba, Libya û hin welatên din, bi biryari li ber xwe dan û kedxwaran hov ji welatên xwe derxistin.

HALİL KURT

Dahûrîna peyvan (8)

Peyv, ji du aliyan ve têne na-vandin: Peyvên hîmî û peyvên çandî. Peyvên hîmî an jî yên bingehîn ji yên çandî kevtir in, dikare bê gotin ku ew bi peydebûna mirovan re derketine holê. Ji wan re ji bo nimûne em dikarin peyvên wekî xwarin, dîtin, bazdan, av, dest, cav, ling, tilî û hwd. bidin.

Nemaze, navê organê bedena mirov, ji peyvên hîmî ne. Ji bo peyitandina xizm û lêzimtiya di navbera zimanande, nirxeke van peyvên hîmî heye ji bo zimanzaner.

Peyvên çandî jî, ew peyv in ku di encama keftuleft û çalakiyên mirovan de afirîne. Mînak, gava ku mirovahî heyanan kedî dike û dest pê dike ji wan sûdê werdigire, pê re çandek ji çedike. Ev çand jî bi riya ziman rûdide û peyv derdikeyin holê; wekî gîr, mast, hîrî, çerm.... Peyvên mîna xanî, şah, mîr, erebe, taxûk jî, ji peyvên çandî têne jî-martin.

Mebesta min a behskirina ji cureyên peyvan ev e: Em di xebata xwe de li rewşekê-werqilîn. Peyvên ku me ew dahûrandine hema bi piranî peyvên çandî bûn û ew jî bi piranî peyvên hevedudanî ne. Em vê gavê nikarin bi awayekî mîsoger bibêjin ku peyvên hîmî peyvên xwerû ne û yên çandî jî, peyvên hevedûdanî ne, an jî em bibêjin ku peyvên bingehîn yek-kîte û yên çandî jî bi piranî hevedudanî ne, ji çend peyvan hatine pê.

Piştî vê peytê (tespitê) em dîsa nola her gavê dest bi dahûrîna peyvên xwe bikin.

bivir: Ev peyva çandî, peyveke hevedûdanî ye û ji du hêmanan hatiye çêkirin; ji pêrketa (pêşgira) /bi/yê û ji raweya lêkera fermanî ya “birîn” /vir/. Em mijarê hinekî din jî ronî û zelal bi-

kin. Lêker, di rewşa xwe ya rader (masdar) de “birîn” e, em wê bixin rewşa raweya fermanî; bibire, yanê /bi+bir+e. Di serî de /bi/ ya fermanê ye, /bir/ koka lêkerê ya raweya fermanî û /e/ jî qerta-fa lêkera “bûn” /e/ ya yekejmarya kesê sêyemîn e.

Dengen /b/yê li /v/yê guheriye, ji lew re bi qonaxa demê re “bir” bûye “vir.”

Em bi xwe rast lê nehatine ku ziman-zanekî kurd ji pêrkîta /bi/yê behs kiribe. Di kurmancî de ji bili /bi/yê din ku we-zifeyen wan ji hev cihê ne, /bi/yeke me ya ku pê ji koka lêkeren raweya fermanî navdêr û rengdêr têne çêkirin jî heye. Ji bo nimûne; /bi+kuj, bi+kir, bi+bez...

Em piçekî li ser “bikir” /e/ bisekinin, ev peyv tê wateya “xirîdar” a ku Ehme-

yê teşe /şekl/ ve û hem jî, ji aliyê wate-yê we guheriye. Edî bi piranî kurmancî ji “pûrt” /e/ serî re dibêjin “por” û ji ya bedena xwe re “pirç” dibêjin; wekî pirça sîng û ya binçeng. Ligel vê yekê li de-veren mîna Behdinan û Berwariyê ji “por” re pirç dibêjin.

Her wiha li cihê ku peyva “por” bi kar tînin jî, mirov bi hêsanî leqayî biwê-jeke wiha tê: *Pirça serê min weşiyaye...*

Em xaleke din a “por” jî diyar bikin; hin dever peyvê “mê” û hin jî “nêr” bi kar tînin.

Her du peyv, yanê “porç” û “pirç” eyñî peyv in, her çiqas me berê eşkere kir ku ji aliyê teşe û wateyê ve guhêrin tê de çûbûye jî. Dengen /o/ /u/ /i/yê bi hev diguherin, nimûneyen vê yekê di zima-

Em di xebata xwe de li rewşekê werqilîn. Peyvên ku me ew dahûrandine hema bi piranî peyvên çandî bûn û ew jî bi piranî peyvên hevedudanî ne. Em vê gavê nikarin bi awayekî mîsoger bibêjin ku peyvên hîmî peyvên xwerû ne û yên çandî jî, peyvên hevedûdanî ne.

dê Xanî di Mem û Zîna xwe de bi kar anîye, her wiha di nav gel de “krox” jî di heman wateyê de tê bikaranîn. Bi tir-kî jê re dibejin “alicer” û bi erekî jî dibêjin “muşterî”.

Baş xuya bû ku peyva “bivir” peyveke hevedûdanî ye, ku alaveke biru, yanê alaveke tûj e ku tiş pê têne birîn, nemaze jî êzing.

poçax: Her çendî peyv mîna peyveke xwerû û sade xuya bike jî, ew peyveke hevedûdanî ye. Ew di wateya peyvên pêşenîk, pêşanî, temorîk, temerî... de ye. Poçax, ji du hêmanan ji peyvek û parkîtekê (paşgirekê) çêbûye; ji /poç/ û /ax/ /e/.

Peyva “porç”, bere bere li “pirç” /e/ dageriyaye, bi vî awayî peyv hem ji ali-

nê me de pir têne dîtin. Em di nîvîsen xwe yê berê de li ser vê rewşê rawestiyen.

Peyva ku em iro wekî “por” bi kar tî-nin, halê xerabûyî ya “porç” e, dengê /ç/yê ji ber hêsanîya bilêvkirinê ketiye. Cawa ku hîna jî hin kes “ben” û hin kes jî “bend” dibêjin, ku wateya herduran jî yek e.

Pişî van daxuyaniyan em bifetilin ser peyva xwe “poçax” /e/; di peyvî de îcar dengê /r/yê ketiye. Di rastiya xwe de peyva ji “porç” û “ax” /e/ hatiye pê, ji ber ketina dengê /r/yê “poçax” maye. Ev jî, ji ber hewla bi hêsanî bilêvkirinâ peyvê, qewimiye.

Di kurmancî de parkîta /ax/ /pir/ tê dîtin, em ji bo wê jî mînakan pêşkêş bikin

ku mijar û dabaşa me baş ronî bibe: qûndax, qebrax (ev peyv kabirak e), qûşax...

kuling: Peyv ku ev navê alaveki (haceteke) ye, peyveke hevedudanî ye û ji du hêmanan çêbûye. Ji raweya lêkera fermanî ya “kolîn” /kol/ û ji parkîta /ing/ /e/.

Em di nimûneya peyva “bivir” de, bi awayekî kûr li ser mijar ya ji raweya fermanî bidestxistina koka lêkerê, sekinibûn. Ji ber vê yekê em dê tenê ji hê-manen peyvê behs bikin.

Her çiqas eslê peyv /kol/ be jî, di peyva hevedudanî ya “kuling” de, ew li /kul/ /e/ dageriyaye. Di fonetika zimanê me de ev her du deng yanê /o/ û /u/ bi hev diguherin. îcar bilêvkirina “kuling” ji ya “koling” /e/ hêsanter e.

Em der barê parkîta /ing/ /e/ de jî hin agahiyan bidin. Em dikarin bibêjin ku di vê parkîte de her du dengen dawiyê /n/ û /g/ sabit in, lê dengê /i/yê cihê xwe dide dengen mîna /e/ û /a/yê jî. Nimûne: sor+ing, çol+ang, pêş+eng

Bi kurtî, ev parkîta hanê di zimanê me de xwedî cihekî diyar e.

dergîstî: Ji du hêmanan hatiye pê, her wiha ev rewşa hanê jî, rewşeyeke xerabûyî ya peyvê ye. Peyv di rastiya xwe de wiha ye: dest+girtî.

Ev peyva ku tê wateya “xwestî” bi awayen din jî tê bilêvkirin, mîna dargîstî, dergîst. Em rave bikin ku, destgîstî çawa li dergîstî dageriyaye.

Dest+girtî /e/ der+gîstî, ji ber ku bi lêvkirin hêsanî be, destgîstî bi qonaxa demê re bûye dergîstî. Di peyva “dest” de dengen /s/ û /t/ çûne ketine şûna den-gê /t/ /ya/ di peyva “girtî” de. Ji bo vê yekê em çend mînakan bidin: *Derwêş û dewrêş; qerwaş û qewras; karwan û kawran.*

ZANA FARQÎNÎ

Çavêن Cengiz

FAYSAL DAĞLI

Seфеqеke amedî bû. Kurdistan li kirasê zivistanekî zalim lefandî bû. Nûçeya nebixêr ji têlan herikibû. Nûçevan hatibû kuştin. Nûçeya nûçevanê Batmanê, Îlîhê, Xerzanê hatibû; ew di kemînekê de winda bûbû.

Dijmin sar bû, mirin nexwêş.

Lê mirinê êdî nikaribû bikuje..

Kurdistan bi “abi hayat” hatibû avdan, nûçevan bi dilê xwe yê zêrîn çiqas bihata kuştin, ew qas wê zêde bibûya.

24’ê reşemiya 1992’yan. Demeke berbangî. Batmanê hukmekî nû li dîrokê dikola. Hevalên wî, şervanên welatê nû, li hizûra Cengiz soz dan: Emê zêde bibin.

Û hewl didan ku, nûçeya herî bêtirs, çêkin, nûçeya xwe çêkin:

“Rojnamevanekî din jî hat qetikirin”, em careke din jî hatin qetikirin!

Pênc caran nîvîsandin, deh caran, bîst caran sîh carî nîvîsandin, sîh carî zêde bûn.

Her derbe, tîrsa dilê hevalên Cengiz kêm dikir. Her mirin bêmirinî ye, her kemînê cesaretê zêde dikir.

Çavên Cengiz pêşerojê nîşan dida. Pêşeroj jî serpêhatiyeke bi zahmet û Kurdistanê.. Ev emaneta pêşîyan mabû û deynê me yê ji pêşiyen me re.

Di rojekî hesinî de Batmanê, Cengiz dabû ser milênen xwe. Bajêr di

rewîngiyekî xemgîn de bû. Dilê neteweyekê li paş nûçevanê zêrîn dimeşıya. Li pey Cengiz jî şowalyeyen welatê nû Hafiz Akdemir, Çetin Ababay, Hasan Özgün û yên din...

Bajâr diherikî pêşeroja xwe. Dengê kolanan azadiyê, dilê inasanan şehîdîn xwe diqêriyan.

Çavên Cengiz pêşerojê dixwend.

Batmanê axa mirî ji ser xwe diavête. Li çala ku li qebristana bajêr hat kolan dijmin, li ya dilan jî Cengiz hat veşartin

Li Batmanê, ji roja ku bûbû Batman, merasîmeke wisa nedîtbû. Û Cengiz, nûçevanê zêrîn, coşa êrîşê dida mîltanîtan û enerjiya mezînbûnê dida zarokan.

Edî mîltanîtan bajêr êrîşen bêşînor dikirin. Zarok jî mezin dibûn.

Çavên Cengiz pêşerojê nîşan dida.

Yekîtî, aştî û şerê di navbera hêzên kurd de

Gelek mirovên şareza niha di vê baweriyê de ne ku eger YNK û PDK rast dixwazin aştî bête holê, eger rast bi demokrasiyê bawer in, bila tiving û topêxwe deynin aliyekî, rê bidin hilbijartineke demokratî di bin çavdêriya navneteweyî de û encamên vê hilbijartinê bipejirînin. Bila parlameneke ku haftî hilbijartin desthelatiyê bi dest bixe, bila milîs û çekdar û çeteji holê rabin, bila hêzeke dewletî pirsên asayışî û berxwedanî têxe dest xwe.

ŞAHİNÊ B. SOREKLÎ

Li dû jihevketina dewleta Osmaniî di nav ereban de hesteke neteweyî dest pê kir. Ev hest di dema Cemal Ebdul Nasir de germ bû û di sala 1958'an de Misir û Sûriye di bin dîrûşma "Yekîti, azadî û sosyalîzmê" û dî bîn navê Komara Erebi ya Yekgirtî û seroketiya Nasir de bûn yek dewlet, lê vê yekîtiyê tenê 3 salan demand.

Di nav welatên ereb de gelek bizavênekîtiyê hatin kirin û Partiya Baas, bi seroketiya Mîşêl Efleq, bi taybetî li Sûriyeyê û Iraqê, bi dehan sal bizav kir ku ereban bike yek netewe. Sê çar caran yekîtiyênen sist di navbera Sûriye, Misir, Iraq, Libyayê û welatine din de cih girtin lê ev yekîtiyêtenê li ser kaxez man û çu berhem nedan. Îroj, li dora 80 salan li dû nemana dewleta Osmanî 22 dewletên ereb ên serbixwe li holê ne û di navbera gelekan ji wan de neyartî didome.

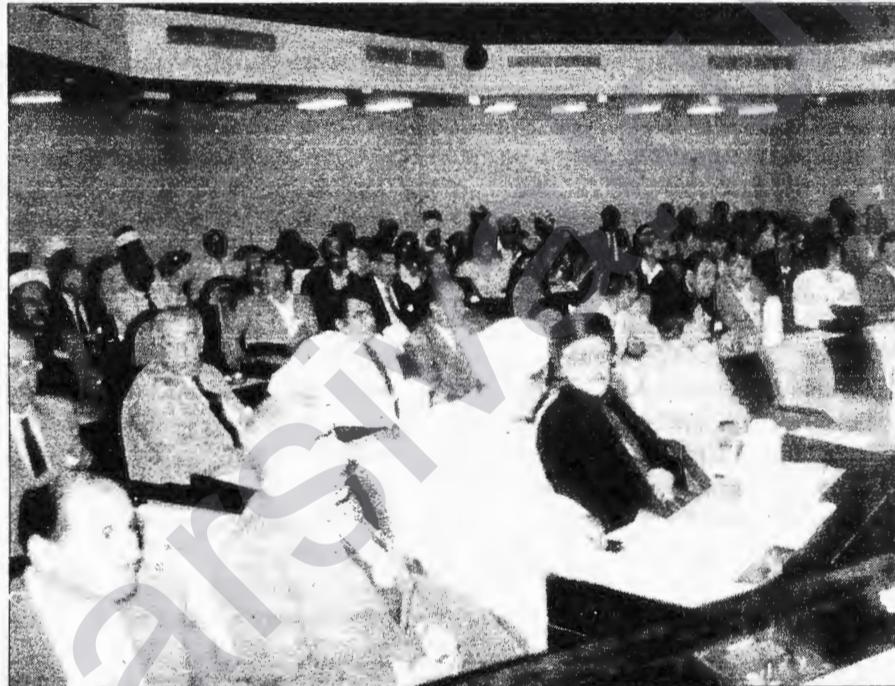
Mirov dikare ji xwe bipirse, gelo çima? Bersivdana pirseke wisa xwe bi gelek faktor û sedeman ve peywendigir dike, lê du sedemên girîng hene ku yekîtiya ereban dijwar dikan; yekemin, daxwaza yekîtiyê bêhtir ji hestêni atifi tête holê û cudabûnên bingehîn ên di navbera xelkê li herêmên cuda de nade ber çavan. Erebêni ku iroj bi piranî ~~dî~~ rewşike ne baş de dimînin hêvidar in ku yekîtiya wan dê wan dîsa vigerîne wê qonaxa ku bi navê "dem û dewrana zêrîn" tête na-sîn, dema ku karbidestiya beşike mezin ji cîhanê, ji Iranê bigir ta Spanyayê di dest erebêni misilman de bû. Lê weki ku diroka împiratoriyyê firewnî, romanî, yewnanî û osmanî ispat dike, dem û dewranen zêrîn dema biçin, nema vedi-gerin çimkî şert û mercen katîn her tênu guhertin. Bi gotineke din, erebêni iroj nekarin xwe bigihînin yekîtiyê, çimkî ji dest wan nayê der ku realîte, asteng û dijwariyyê iroj li holê bi zanîstî analîz û çareser bikin.

Sedema duyemîn nebûna erf û toreyen demokrafiye di nav civatên ereb de. Bêyi ku em bikevin nav munaqeseyeke dûr û dirêj, hema bala xwe bidin seroketiya welatên ereb. Li welatên wekî Erebistana Sûûdî, Urdunê, Umanê û Kuveytê destheletiya dewletê di destê qral û sultan û emîran û malbatêwan de ye.

Li milê din, li Misirê, ji 1952'yan û bi vir de sê serokên welêt hebûne: Nasir, Sedat û Berekat. Sadat li dû mirina Nasir bû serok û Berekat li dû kuştina Sadat. Li Sûriyeyê, ev'bûn bêhtir ji 25 salan Hafiz

El Esed serok e; li Iraqê .ev bûn bêhtirî
25 salan Saddam Husêن serdar e, li Lib-
yayê Muemmer Qeddafi dawî da qralti-
yê û her serok e. Yaser Arafat ji her se-
rokê filistîniyan dimîne.

Dema li welatekî serokatî her di destê mirovekî de bimîne, ev yek ta radeyeke mezin ji du sedeman tê: Yan mayîna serok ji her tiştî girîngitir e û demokrasiyekê rêk û pêk li wî welati nîn e, yan jî li wî welati kesevê ji wî serokî baştîr nîn e. Sedem ev be yan ew be di gelek waran de encam yek e. Li welatên wisa kesen di-

namîk yan nîn in an fersend ji bo wan na-yê dayîn. Serokên li ser karbideştiyê pîroz û muqaddes in û rexnegiriya li wan qedexe ye, wekî "kufr û îlhadê" ye. He-ye ku mirov bikaribe dewletê binerxîne û bi xerabî bi nav bike, lê ne serok. Wekî nimûne, tolerans ji bo rexnegiriya li humûmeta Iraqî heye ku ta radeyekê pêkan be, lê rexnegiriya li Saddam Husêن dikare bibe sedema kustina mirov.

Am bala xwe niha bidin cênd nimûneyên ji welatên demokratik. Li van wela-tan çiqas şasiti û xerabî hebin ji demokrasi rê dide dinamîzmê, rê dide gu-hertinê û toleransê. Helmut Schmidt serokwezireki gelekî jîr bû li Almanyayê, lê dema di hilbijartinan de careke din ne-hat helbijartin biryara gelê xwe pejirand û rê da hemwelatiyekî din. Gough Whit-lam yek ji mezintirfin şexsiyetên dîroka Awîstralyayê bû lê dema bi encama bir-yareke qanûni li desthelatiyê hat derxistin, ci încilabêñ leskerî li Awîstralyayê cih negirtin. Paul Keating serokwezireki jîr bû, lê dema piraniya gelê awîstrali

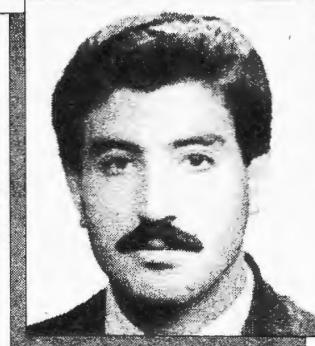
baştır dît ku John Haward şûna wî bigire, Keating ne tenê biryar pejirand, lê ji seroketiya partiya xwe jî istîfa kir û got, bila kesekî din bibe serok. George Bush biryara gelê xwe pejirand û şûna xwe da Bill Clinton û her wiha.

Li dû van gotinan werin em bala xwe
bidin kurdan. Ji zarokê kurd bigir ta pîre-
jinan her kes gotina yekîtiyê dike. Ji Eh-
medê Xanî bigir ta stranên kurdan ên
klasîk û nûjen daxwaza yekîtiyê dikin, lê
ka yekîti? Hindek caran ji bo xatirê ber-
jewendîya partîyan û razîkirina xelkê
behsa bîratiyê û yekîtiyê tête kirin, lê ji
binî de piraniya partîyen sereke her gorâ
hev û din dikolin. Serokên van partîyan
ji pîroz û muqaddes in, bêyi şastî ne.

bêguman van partîyan û serokên wan li
gelê xwe û li welatê xwe hez dikin û fe-
dakariya wan pir e, lê mixabin hezkirin û
atîfe bi serê xwe têrê nakin, nikarin ne-
teweyekê bi pêş ve bibin û bikin yek.
Tiştê ku iroj di nav kurdan de wekî "pêş-
keftin" tête binavkirin ne pêşveçûneke
xweristî ye, razekî û teqlid e, lê ev gotar
ne cihê munâqesekirina vê pirsê ye.

Em werin ser şerê di navbera PDK û YNK'ê de; wekî diyar e yên ku YNK da-mezirandin berê endamên PDK'ê bûn. Ev bûn sîh sal dijmintiyeke bêhempa di navbera her du aliyan de heye. Dijmîni-ya wan ne tenê yeke siyasi û dogmatîk e, lê her wiha neyartiyeye wisa ye ku di nav xwe de gelek faktoran dihêline, wek faktorên şexsî, yên herêmî, yên zaravayî, yên mezhebî, yên aborî û hindekên din. Bi encama şerê di navbera hêzêن kurd de bi hezaran mirov hatin kuştin, bi hezaran seqet bûn, dilsariyeke mezin ket dilê bi hezaran mirovên zana û niştimanperwer, bêhêvîtiyeke mezin hat holê, kom û komikîn cur bi cur ciwanên vî gelî xistin bin bandora xwe, nifşekî din winda bû, welatên cînar tiliyên xwe xistin nav rê-xistinên kurd, birçîbûn û pêrişantî berfi-reh bûn, bi hezaran mirov ji welêt revi-yan, çend dostên kurdan ên hebûn ji bê-hêvî man û fersendên dîrokî yên zêrîn ji dest gelê kurd cûn.

İroj rewş gihîştiye wê radeyê ku mirov nema dixwaze bizanibe kî rast e, kî ne rast e. Piraniya xelkê aştiyê dixwaze û dibêje: "Bes e êdî şer û û kuştin, bes e sütandin, bes e xizantî û perîşantî, bihêlin em wek mirovan bijîn." Li welatên dûrî Kurdistanê hindek mirovên ku rewşa xelkê welêt ji bîr kirine, yan ew rewşa nedîfîne hene ku hîn dahol û zurneya şer lêdixin ji bo ku vê partiyê bi heq û ya din neheq bikin, lê hemû nîşanên li holê baş diyar dikin ku piraniya xelkê birçiyên aştiyê ne. Gelek mirovên şareza niha di vê baweriyê ne ne ku eger YNK û PDK rast dixwazin aşti bête holê, eger rast bi demokrasiyê bawer in, bila tiving û topêñ xwe deynin aliyekî, rê bidin hilbijartineke demokrafi di bin çavdêriya navneta-veyî de û encamên vê hilbijartînê bipejirînin. Bila parlamenteke hafî hilbijartîn desthelatiyê bi dest bixe, bila milîs û çekdar û çete ji holê rabin, bila hêzeke dewletî pirsên asayışî û berxwedanî têxe dest xwe û bila çekdarên partî û héz û komik û eşîran, çekêñ xwe teslimê hikûmeta kurdi bikin û bila cu înqilab cih negirin; bila hikûmeta hafî ku hilbijartîn ji bo 4 salan karê xwe bidomîne, ta ku hilbijartîneke din cih digire. Hemû gotinên din reva ji rastiyê ne, reva ji demokrasiyê ne, reva ji aştiyê ne û rêvekirina ji ciheki dayimî re ne ji bo gelê kurd di nav "cîhana çarem in" de.

● 3.03.1994 Navend û buroyen rojnameya Özgür Ülkeyê di eyîn seatê de, ji layê degirkeran ve hate bombekirin. Bi teqîna bombeyê re navenda rojnameyê berhewa bû û xebatkarê rojnameyê Ersin Yıldız şehîd ket û hin xebatkar jî birîndar bûn. Her wiha buroyen rojnameyê yên Stenbol û Engereyê xesar dîtin.

Li Buoya wê ya Edeneyê jî, bombe beriya ku biteqe halibû dîtin û ew hatibû bêtësîrîrlîn.

● 3.03.1994 Parlamenteñerên DEP'ê hatin girtin.

● 4.03.1925 Komara tîrk di rojîn Serhildana Şêx Seîd de qanûnek bi navê "Sikûkirina Bajarêن Rojhilata Tîrkiyeyê" derxist.

● 4.03.1991 Ali Erek, li Girtîgeha Amedê di rojîya birçibûnê de,

roja 42'yan ji aliye leşkeran ve bi lêdanê hate kuştin. Girtîgeha PKK'yî ji bo ku-re li ber hêzîn leşkerî bigirin, dest bi greva birçibûnê kiribûn.

● 6.03.1921 Serhildana Qoqîriyê: Kurden Li herêma Sêwazê ji bo azadiya Kurdistanê li hemberî tîrkan serî hîldan, lê ji ber ku hin serok û eşîrîn kurd bi wan re xayîntî kirin, serhildan bi ser neket:

● 8.03.1975 Roja 8'ê Adara 1857'an, jînê karker ji bo maşen xwe, li Amerîkayê xwepêşandanek çêkirin. Kongreya jînê dînyayê di sala 1910'an de li Kopenhagê civîya û ev roj wekî "Roja Jinê Kedkar" ilan kirin.

Di sala 1975'an de, Miletêñ Yekbûyî 8'ê adarê wekî "Roja Jinê Dînyayê" qebûl kir. Niha ev roj bi her du wateyan jî tê qebûlkirin.

AWIR

Hunermendêñ kurd yekîtiya xwe ava dikin

Di navbera 1 û 2' yê adarê de hunermendêñ kurd yekîtiya xwe ava dikin. Akademiya Kurdi bi vê mebes-tê bangawazek belav kir. Di bangawazê tê gotin ku, di sala 1995'an de li Kôlnê li ser vê mi-jarê konferansek pêk hatiye, di konferansê de biryar Damezirandina Yekîtiya Hunermendêñ Kurdistanê hatiye girtin. Her wiha tê gotin ku bi besdariya Akademiya Kurdi û Navenda Çanda Mezopotamya (NCM) û kes û saziyên din ên têkîdar bi çêkirina civîneke nû wê li ser pirsgirêkî çand û hunera kurdi ya neteweyî rawestin.

Li gorî daxuyaniyê, Akademiya Kurdi bi navê Kongreya Damezirandina Yekîtiya Hunermendêñ Kurdistanê, wê roja 1 û 2' yê adara 1997'an li Kôlnê bê lidarxistin.

Di bernameya kongreyê de mijanênu ku wê li ser bêne rawestin ev in: Wê program saet li 10.00'an bi vekirina Pr. Dr. Qadir Dîlan re dest pê bîke. Li ser "Dîroka Hunera Kurdistanê" Ferîdûn Taş, "Pirsgirêkî Geşbûna Kurdi" Şivan Perwer, li ser "Şanoya Şer" NCM Teatra Jiyana Nû, li ser "Folklora Kurdi û Jiyana Civakî di Şer de" Dr. Cemîd Bender, "Bandora Hunerê Pêşkarî û Ronesansa kurdi" Bachar Adad, "Huner û Politika M. Emin Pencewînî", "Di Têkoşîna Rizgariya Neteweyî de Rola Huner û Wezîfeyêñ Hunermendan" Serhat (Koma Amed) û li ser "Huner Shoresger û Hunermen-dî" Huseyîn Kaytan wê biaxivin.

Roja duyemîn ji gotûbêjan re hatiye vejetandîn. Mijarêñ gotûbêjan ev in: "Rêxistinkirina huneri", "Gotûbêj

û pêşkêskirina destûra yekîtiyê", "Pêşniyazîn ji bo pêşeroje", "Hilbijartina komîteya rîveber."

Bangawaz bi vê nirxandina li ser rewşa siyasi û têkiliya wê ya bi hunerê re diqede: "Gotûbêjîn hunerî yên mezîn, di demêñ nakokî û dijbe-riyêñ mezîn de derdi Kevin holê. Pêvajoya me ya şoreşê, pêvajoyeke wi-sa ye ku, dikare berhemêñ çand û hunerî yên herî baş derxîne holê. Lî ji bo vê, bi vê pêvajoyê re têkiliyeke rasterast sert e.

Li çar aliyeñ Kurdistanê demeke zor tê jiyandin. Bi planêñ dijminan a qirkirînê re, pêş li şerê birakujiyê ji nayê girtin. Li aliye din, bi geşbûna eniya şoreşê re hêvî û avantajîn nû derdi Kevin holê. Ev geşbûn, çand û hunera me rasterast dike bin bandora xwe.

Her şehadet xwedîyê mezînbûna stranekê, romanekê û destanekê ye. Ev bingeha madî û manewî his û he-yecanê wê, kaniya berhemêñ mezîn a hunerê ye. Ji bo afirandina jiyana kurd a nû, ji diyarkirina wê ya pêşerojê re, yekbûn û tevgereke bihevre pêwist e."

CAVDÊRÎ

SÜKRÜ GÜLMÜŞ

Nameyeke vekirî

Bi rîzgirtineke ji dil û can û bi kenîna xwe ya herî delal û ji dil ku 32 diran dikevin rewşa amadehiyê, merheba (ji we re) nas û dostê min. Jîyan bazdanek e. Mirov bêwestan û rawestan her tim baz didin. Yêñ ku baz nedîn û li şuna xwe radiwestin, ev kes in ku naxwazin bijîn. Yêñ ku jiyanê nexwazin, jiyan hîç wan naxwaze. Çimkî jiyan li ba berxwedanê bi neynûk û diranan li ser stûnê mermeran tê neqîskirin. Cidîgirtina jiyanê bi jiyanê mirovane gengaz e û heke ku li ser alên me, "Her tîst ji bo mirovahiyê" nehatiye nîvisandin, divê em bizanibin her dem kêmasiyeke me heye. Bi kurtayî jiyan; hîskirina êşan e. Jiyan zehmet e, dijwar e, agir berdide dil û mîjîyê mirov û mirov bêzar dike û gaveke wisa wê were ku hûnê bêñ wê radeyê ku bibêjin: "Bes e; bila ev ës û jan xelas bibin, ez jiyanê dixwazim." Belê, di vê radeyê de xwe ragire û li ber xwe bide. Jiyan bezek e û her bezê ji dawiya wê heye. Çawa dibe bila bîbe dawiya vê bezek xweş û spehî ye. Dixwaze mirin were li sofresa me çok bide, dixwaze jiyan bibêje: "Ê em li ku mabûn". Ma Nazîm, ji bo vê nabêje "Jiyan xweş e birayê min.."

Vîrajêñ mirinê

Herkes mirov bi awayekî rave dike û dişibîne tiştekî. Hin kes mirov wekî parçeyekî zagonê şirûstê (xwezayê), hin kes wekî parçeyekî rîexistin û rîexistinan û hin kes ji wekî parçeyekî makîneyê dibînin, wisa dinirxîn. Ez ji, ku bi tevahî nebe ji, heke mirov bişibînim makîneyê, ez dikarim bibêjim di nav guzergâhê vê riyê de gelek çol û çivîn tengavkar hene. Ez bi xwe di hin van vîrajan re derbas bûm. Tê gotin ku ez ji vîraja dawî ya herî dijwar re ji bi awayekî serketî derbas bûme. Lî belê, ne ez û ne kesen din, nikarin tezez bibêjin ku ezê kingê û li ku derê bi vîrajeke mirinê ya nû re rû bi rû bibim.

Bêyî ku we bihteng bikim ez rewşa xwe ya dawî ji we re vebêjim. Min ev bela ji Cîrtîgeha Diyarbekirê wergirt. Pişti 11 salan, dema ku ez çûm Ewrûpâyî min "check-up (muayeneya serdanpê)" da kîrin û ji min re hat gotin ku ez bi nexweşîna Hepatit-BD (sîrozê) ketime. Di şert û mercen wê demê de bicihanîna hemû gotinê doktor ne mimkûn bû. Min ev nexweşîya xwe ji her kesî veşart û min got: "Edî em heta ku çûn." Paşê ji jêr û jor xwin ji min çû û ez ketim awayekî di nava xwînê de mayî, bi zorê min xwe gihand bajarê Kôlnê. Di vê navberê de min gelek bela û asteng li dû xwe hiştin. Dawiya dawî berî 8 heyvan (mehan) li Zanîngeha Essenê kezeba min hate guhertin. Di mêjuva 28'ye berfanbara 1996'an de pişti ameliyatê, min sê rojîn xwe di komayê de derbas kirin. Ne tiştek tê bîra min, ne ji ez pê hesiyam ku em di saleke nû de ne.

Îro 4'ê reşemîya 1997'yan e û rewşa wisa ye:

Kezeb bi awayekî têkuz dixeble. Doktorêñ min li ser vê dibêjin: "Di vî warî de tu gîlî û gazincêñ me nîn in. Ji ber ku di roviyê min yê bicûk de kunek (qul)-vebû û mîdeya min tîjî xwîn bû, ji mecbûrî ez cara duyemîn emeliyat bûm. Di nav hefteyek û deh rojan de xwîna li hundir paqji kirin. Niha ji ev pirsgirêka dijwar û giran ji holê rabû. Doktorêñ min dibêjin pirsgirêka nebûna iştahê ji holê rabe, ewê min bişînîn malê. Bi kurtayî di rewşa min a tenduristîyê bi vî rengî ye.

Mirov, ji aliyeñ fizyolojîk, biyolojîk û psîkolojîk ve yekpare û hevgirî ye. Heke ji aliyeñ mirov bi awayekî têkuz nexeble, mirov dikeve rewşeke abnormal. Heke milê mirov bîşkî doktor dikarin di nav çend heyvan de baş bikin. Lî belê, heke ji aliyeñ derûnî ve hûn birîndar bibin, dermankirina birînêñ bi vî rengî dijwar e, her çiqas li gorî xurtbûna vîn û iradeya kesan maweya dermankirinê dirêj û kurt bibe ji.

Ji kesen ku di dema naxweşîna min ya xeternak de li cem min bûn, lêpîrsîna min kirin-re, silav û rîzân xwe dişînim û spas dikim. Yêñ ku dixwazin xwe bigîhînîn min û bînîvîsin, telefona min ev e: 49-201-796689

Rexnegir û şâîr Heme Seîd Hesen:

Bila ez çêrfiroş bim lê ne welatfiros bim

Wekî gelekan we ji bi helbestê dest pê kir, bi ya we helbest bi wan hemû bûyerên mezin dikare?

Nizanim kê gotiye rexnegir helbestvanê serneketi ye, lê dizanim ku wî rast negotiye. Kesên ku bi helbestê dest pê kirin, pişt re di warêñ din de serkeftinêñ mezin bi dest xistin. Wekî Samuel Beckett, Faulkner û James Joyce. Helbestvanekî mezin i mîna Pasternak bi romana "Shivago" Xelata Nobelê wergirt.

Edebiyatvan, her çi binivîse nikare dest ji helbest berde. Her berhemeye edebî dema pişt xwe bi helbestê ve girê ne-de, najî. Helbest kakila şahkarêñ edebî ye. Ez wan çirokan dipejîrinim ku bi awayê helbestê hatine honandin. Yek ji wan sedemîn girîng ku hiştiye Dostoyevski nemir be, aliye helbestî yên romanen wî ne.

Ne girîng e ku çawa tê destpêkirin, girîng ew e ku digihîje ku. Bazirganen xwî-

nê, qehremanen şîrîn hicivî min, yeke-min gav mîltan bûn. Bi helbestê re û her ji despêkê ve min nivîsen rexneyî jî dini-visandin. Yekemîn berhema min a rexneyî ku berhemeye qels bû, taybet bû li ser komele helbestî "Nasorî Derûn" i şâîrê hêja Mihemed Husêñ Berzîncî, ku di dawîya salen şestan de min nivîsandibû û di rojnameya Birayefî de hate weşandin.

Wezîfeyeke geleki sext xistine ser milê helbestê. Xwendevan di helbestê de li dûv bersiva pirsan digere, ew ji bir dike ku helbest bi xwe pirsîyar dike, bersivê nade. Qey erka helbestê ew e ku li dûv hemû karesatan biçe û li hemberî her bû-yera girîng helwestê nîşan bide? Eger bersiv belê be, hingê ya girîng ew e ku wê bi ci awayî li pey biçe. Aya di helbes-teke kin û biçük de cihê trajediyeke mezin û dirêj mimkûn e? Helbest êşê diqe-dine an ditevizîne?

Helbest beşike jiyanê ye û nabe ku li ser aliye wê yên ges û res raneweste.

Tiştê girîng ew e ku balexaneya helbestê her bilind û serkêş be. Helbest, her kevo-ka ciyayı be, ne ku baskoyî û malî be.

Hûn wisa têñ naskirin ku xwediyê tîxé ziman in û bi helbestê hûn pirî caran partî û serokan hiciv dikin, we ev rîç çawa girt û ji ku serçaye digire?

● Beşek ji serokan min mîna cinêwfiroş (çêrfiroş, dijûnfiroş) bi nav dikin, her çiqas di wî warî de kes nagîhîje wan ji. Tişt nabe, bila ez cinêwfiroş bim, bes ez wekî wan ne welatfiros û xwînamiletfiros im. Min di sala 1984'an helbesta "Peşîmanî" nivîsand. Min tîra rexneyî bi şê-weyeke komîk arasteyî aliyeke siyasi di-ki, ku dixwest ligel rejîma Bexdayê dest bi têkiliyan bike. Ev helbest wekî agir bi pûş bikeve, li bajar û li çiya belav bû û giha Ewrûpayê ji.

Serpêhatiya wan şêweyên şîrî ku di-karî nav lê bikî "şîrîn hîcîvî" ji "Peşîmanî" ve dest pê dike, berdewam e û niha

Heme Seid Hesen; şâîr, nivîskar û rexnegirekî naskirî ye. Berê li başûrê welat, li bajarê Sîlêmanî rûdinişt û ji dawîya salen heştiyan û bi vir ve ji, li Swêdê dijî. Demeke dirêj bi Partiya Komunîst a Iraqê re xebatên siyasi kirine. Lê niha bi karê rewşenbîri mijûl e û endamê tu partiyeke siyasi nîn e. Nivîs û helbesten xwe, gelekî vekirî dinivîse û tiştên ku nivîskarêñ din nabêjin, ew bêtirs û bêdudili dinivisîne, lê bi şêwazeke huneri.

pir bi zehmeti wan şewe helbestan dinivisim. Di dema jidayikbuna wan de ez gelek êş û janan dikişinim, wekî ku parçeyen goş bin û ji laşê min bibin.

Ez li dij im ku şair şüra xwe şirove bîke. Her çiqas girîngiye nêrîna xwendiyê tekstê heye jî, lê ne merc e ku şiroveya serketirîn be, her wiha sêhra helbestê vala derdixe. Herdi (şairekî salen pênciyan e, ji Silêmanî ye) ne her bi şâşî şüren xwe şirove kirin, belki meziniya helbes-

de di quncikê mala xwe de, "Şoreşa Sekse" ya Foucault dixwandin. Lî belê niha têne rexne ji ezmûnê surayan digirin. (Sura, ji bo demeke kin di raperinê de weki meclisa bajaran ji aliyê gel, ne partiyen siyasi hat çekirin). Ev rexnegir bi temamî ji aliyê hisyarbuna xwe ve, roleke girîng di temsilkirina mirov de dibinîn.

Em nikarin edebiyatê weki dekomenteke civakî bi kar bînin, lê ev nayê vê manayê ku em edebiyatê ji xwedî û ji serde-

mîran, axayetî, serokê mezin û partiya rîber derbas bû.

Di encama gerê birakuji û di bin siya karén YNK û PDK'ê de, başûrê Kurdistanê di pêvajoyeke tirsnak (xeter) de derbas dibe, rola rewşenbîren kurd di pêvajoyeke weki ya iro de ci ye?

● Ewênu ku di rîexistinê PDK û YNK'ê de cih digirin, berî ku rewşenbîren, polis in. Şair Ebubekir Eli, bi destê zilamên YNK'ê hat kuştin, Prof. İzzedîn Mustafa Resûl bêdeng ma. Her çiqas ji Ebubekir Eli endamê Yekîtiya Niviskarîn Kurd bû û ew profesor jî, ji zû ve serokê wê rîexistinê ye. Her heman (eyni) kesan çend mehan berî niha, li Zanîngeha Selahedîn li Dr. Marîf Xeznedar xistibûn. Bi ya min ew ê ku endam û dostê YNK û PDK'ê be, ew ê ku bi eşkere li dijî wan raneweste, ew ê ku xelk li dijî wan han (teswîq) nede, ew ê ku bêdeng be, di tawanê (sûc) wan de besdar e û heram e jê re rewşenbîren bê gotin.

Di dema niha de jî, heman erk (wezîfe) li ser milî rewşenbîren kurd e, ku di dema Baas de li ser wan bû. Ew ê ku hingê li dijî Baas bûn, niha jî li dijî PDK û YNK'ê ne. Rewşenbîren nabe her şahid be, dibe ku şehîd jî bibe, wekî Reûf Akreyî, Selah Hewramî û Mihemed Qeredaxî.

Nabe ku rewşenbîren xelk fêri bêdengî, bêhîfîre hû aramgirtinê (tehamûlê) bike, pêwist e xelk fêri redkirin, hêrsbûn, dîjberî, li hember-ravestan, yaxibûn û raperin bike. Hinek rewşenbîren kurd hene, mezinîya xwe di wê de dibinîn ku li pey xwendiyî deshilat bimeşin. Hinek jî wekî çawa jin naçar dibe laşê xwe ji bo nan bifiroş, ew ji pêñusa xwe difiroşin.

Rêberen Kurdistan Başûr, kesen kole û rezil in, welatê dagirkirî bi kesen kole û rezil nayê azadkirin. Erkê rewşenbîren kurd ew e ku vê rastiyê deymin ber çavan, ne ku serê xwe ji wan serokan re bitewînin, ku dijiminê gelê me yê serekî ne. Rewşenbîren nabe li benda cih, kursî û pereyîn ji xwîn-hîlkîşayî be, biwar (fer-send) nade ku xelk bawerî û abrûya (namûsa) xwe winda bike.

Beriya raperinê û di dema Baas de, behs her behsa demokrasi û azadiyê bû, da ku di wê kêt û hewayê (atmosferê) de, berhemîn hunerî yêne xweşik bêne afiran-

Ji bo her gelekî salen herf xweş, salen li pay raperin û azadiyê ne. Ev yasa ji bo kurdên Başûr derbas nebû, ji ber ku li peybihara raperinê jî, desthilat her di destê Baas de ma. Carekê Mesud Barzanî got: "Hingê kurd ji destê yek partiya faşî dinaliyan, Baas, lê niha di destê du partiyen faşî de qîr û nalîna wan e.

din. Lî berevajiyê wê, raperinê wisa kir ku bizava rewşenbîren ber bi paş ve biçe. Hün çawa li vê meseleyê dinîrin?

● Ji bo her gelî salen herf xweş, salen li pey raperin û azadiyê ne. Ev yasa (qanûn) ji bo kurdên Başûr derbas nebû, ji ber ku li peybihara raperinê jî, desthilat her di destê Baas de ma, lê belê di dirûvê PDK û YNK'ê de. Carekê Mesud Barzanî got: "Hingê kurd ji destê yek partiya faşî dinaliyan, Baas, lê niha di destê du partiyen faşî (YNK û PDK) de qîr û nalîna wan e."

Her çiqas jî, serok pêwist e tu car rastiyê ji gel re nebêje jî, lê Barzanî ev tiş nedâ ber çavêne xwe û rastî got.

Ser, kêse û nakokiya navbera Yekîti û Partiyê ew bû ku Baas kêt ji wan bike nûner û darê destê xwe li Kurdistanê. Em çawa dikarin di eyî demê de, guhdariya cîriweya (xwendina çivîkan) şîr, xuşîna stran û gurmeya topan bikin! Bi saya wan şeran hemû, Yekîti gava yekem avetiye û dengê topê li ser hemû warê din ên edeb, huner û rewşenbîren serdest bûye.

Şerengêzan (kesen ku hez ji şer dîkin) dizanîn ku di keş û hewayeke aşti, asayıf, hêminî û demokrasi de, cihê wan teng di be û namîne, lewma direjkirina serhişki û şerê navxweyi, direjkirina temenê wan bi xwe ye. Eger deshilatiya yasayan (qanûnan) serdest be, desthelatdarê Kurdistanê, wekî tawanbarên şer didin dadigehê, lewre jî heyâ ku ji wan were av bi aşe şer de, dîkin.

Rast e, di bin siya van her du deshilata qebe ya mafyayê de, çiraya bizava rewşenbîren kiz (sist) bûye. Lî netemiriye. Ewê mîna deshilatdarê Kurdistanê ku pirtük û rojname bisewitînin, wê mirovan jî bisewitînin. Lî belê, pêşeroja wan ji pêşeroja Hitler ronîtir nabe.

Hün wisa têne naskirin ku di dema rexne xwe de li mirov û partiyen siyasi, tiştek di binê lihîfî de nahêlin, aya ta çiqasî ji hün ji vî aliyî ve serketî ne, ji ber ku pirî caran kultura kurdan ji bo vê yekê kelemeke mezin e?

● Cihê daxê ye ku hê jî, piraniya tawan û qirêjiyan di binê lihîfî de ne û pêwist e ku berdewam şirêja rojê li ser wan be. Qehremanen çiroka "Mirovîn Bin Tavê" ya Xesan Kenefani, di demekî de, ku dixwazin sinorê navbera Iraq û Kuvaytî derbas bikin, di nav dojeha tankî ya otomobilê de dimirin. Deshilatdarê Başûr karek kirine ku xorten kurd li ser wan sinoran rastî heman (eyni) çarenivîsê werin. Em beriya desthilatiya wan, bi hêviya vegerê bûn, lê wan wisa kir ku, ne tenê em venegeriyan, welatê me jî ber bi valabûnê ve diçe.

Serok û rîberen me, welatê me windakirin, kesen ku welatê xwe winda kiribe edî wê ji ci bitirse? Her ci li dijî wan gemarên xwînxar were gotin, hê kêm e û şiyawê (layiqê) tişten zedetir in. Kultura me ya paşverû rî dide her tişti. Heke ne wisa bûya wê Şérko Bêkes, hinek hurmetaş şîr û şairan bida pêş çavêne xwe û ji bo

pereyên xwînawî helbest ji bo celadeki bednavî mîna Cebar Ferman (Endamî Mekteba Siyasi ya YNK'ê) nedînivisi. Cebarekî ku, şerî bi xwîn yê li Kurdistanê mîna topanê (futbol) dibîne û mirovkuştîn jî, bi faulê dizane.

Bila xwendevan bîryarê li ser nîvîsên min bidin, ne ez bi xwe. Heke piştigirtina wan a germ tune bûya, ji zû ve ezê sar bûbûma. Yek ji erkîn serekî yêne rexneçekirinan guman e, guman li ser bingeha lojîk (mantiq), ne gumanê bêbelge. Ez wekî rexnegirekî, ne kesekî sade û xweşbawer im û hemû hewadan bi rast nabînim, xweşî xwendevan jî wisa bûna.

HEVPEYVİN SÎRWAN REHİM

Beriya raperinê, rexneya edebî zêditir birîti bû bi rexneya civakî û îdeoloji. Rexnegir di rîka xwendina şürekî, çirokekê an şanoyekê de qala ramana xwe ya siyasi dikir. Ev rewş, ne taybetî Kurdistanê bû, li her dera ku azadiya ramane tune be, ev rewş serî hildide.

tên xwe jî anî jêre.

Ez şüren xwe yên hîcvî bi zimanekî ku ne li bendê me dinivisim. An rasttir bi sitlike taybetî danûsandin ligel zimanê asayı (normal) û rojê dikim. Lî her tim vê didim ber çavê xwe ku xwendevan bi zimanê min re aşina be, ne jê re xerib be.

Ji xeynî helbestvaniyê, hün wekî rexnegir jî têne naskirin û li ser şîr, çirok û siyasetê jî, bi berdewamî nivîsan diweşînîn. Hün bizava rexneyî ya iro çawa dinirxinîn?

● Structuralizm (bunyatgerî) ku 30 sal berî niha li Fransayê bi rîberiya Stratus, Barthes, Foucault, Lakan û Dirida se ri hilda, niha ev bizava rexneyî ku pir de-reng gihişte Erebistanê û derengtir jî gihiya Kurdistanê, baskeke çalak e ji bizava iro ya rexneya kurdi re. Ev nivîskaren kurd ku li ser vê rîçê ne, wisa texmîn di-kin ku kilîta vekirina deriyê hemû tekstan tenê her di bêrika wan de ye. Her çiqas jî, ji xeynî zimanê nivîsandinê, hemû aliyen din ên berhemîn edebî feramoş dikin. Eyba herî eşkere ya vê bizavê ew e ku çavê xwe ji xwendiyê berhemî re digirin. Ev yek jî, tê manayê mirina nivîskar. Her wiha ev yek dijrabûneke pir vekirî ya li hemberî mirov e. Lewre tişte ku ji bo vê bizavê ne girîng e, peywendiya di navbe- ra xwe û mijar, edeb û jiyanê de ye.

Şagirtên vê rîçê, bi tenê behs ji peywendiye zimanê tekstê dikin û li ba wan ziman armanc e. Li cem wan peyv nave-rok e û peywendiya di navber peyvan de jî, şewe (şekil) ye. Ziman ji mirov qut di-kin, ji bo wan ne girîng e kî kîşî peyv bi kar anîye, ji bo wan a girîng ew e ku peyv di hevokê de çawa bê şirovekirin. Li cem wan edebiyat tenê ziman e û komelek hêma (symbol) ye. Ji bo wan girîngi, peywendiya navbera symbolan e. Ne peyama (mesaja) edebiyatê ye. Şairê ku afîrînê berhemî ye, ne girîng e kî ye, li ku jiyanê û di bin siya ci şerti de afrandina xwe tomor kiriye. Bi ya wan şair divê bi zimanekî xerib binivise û li dijî rîziman (grammer) be. Rast e, şîr tiştekî dibêje ku zimanê asayı nikare wî tişte bîbêje, an şîr gotareke taybet e ji bo gotina tişten giştî. Lî teví van tiştan jî, şîr naçar e ku hinek yasa û destûren taybet bigire li ber çavan, nexwe mîna şîr namine. Şîr, di her pêvajoye de, her tim cureyek ji rewbanbêjiya (xweşgotin) taybet bi xwe heye.

Berhemâ edebî berdewamiya helwesta nivîskar e, lê bi şewe yekem aye. Şagirtên rîça bunyatgerî (structuralizm) ji hêla ci-vakî ve ew qas pasîv in, di dema raperinê

ji layê raman û wêneyê helbestî ve Melayê Cizîrî

Gava ku helbest tê gotin, bêguman her kesekî ku piçekî agah ji wêjeya kurdî ya klâsîkî hebe, yekser wê Melayê Cizîrî di bîra xwe de bîne. Ji ber ku ew, di wêjeya kurdî de xwediyê cihekî taybet e û ji bo her lêkolinerî çavkaniyeke ku tu carî namiçiqe û nimûneyeke bêkemâsi ye. Wisa diyar e ku bivêt nevêt wê zemanekî dirêj Melayê Cizîrî bibe pizika serê zimanê her nivîskarekî kurd û wisa diyar e ku di vî zemanê dirêj ê da-hatû de, bi gotar û wanekirinên lêgerîner û nivîskaren kurd ên li ser Melayê Cizîrî, wê rojeva wêjeya kurdî bê xemilan-din.

Di vê nivîsa xwe de, bi alikariya mamostra D.Evdilfetah ez dixwazim ji layê raman û wêneyê helbestî ve, li ser helbest û helbestvaniya Melayê Cizîrî rawestim.

Di baweriya min de çi cudayî di navbera lêkirina dîwarekî û ristîna helbestê de tune ye. Hosteyekî jêhatî, gava ku dîwarê xwe lê dike, ci jê te pêdiviye baş dizane. Berê berê alavên xwe amade dike û paşê ji bi dilekî fireh û bi xwe bawer dest bi avakirina dîwarê xwe dike. Ev tişt ji bo yê helbestvan ji derbas dibe. Gava ku helbestvanekî jîr û jêhatî dest bi ristina helbesta xwe dike, berê berê alavên xwe amade dike. Çimkî ew baş dizane ku alavek ji alavên wî kêm be, wê helbesta wî jî leng (kulek) û lawaz bê. Helbesta leng û lawaz ji, wekî tê zanîn ku ji tu birînan re nabe derman.

Alavên ku helbestê pêk tînin

Li gorî mamosta Deham Evdilfetah ku di pirtûka xwe ya bi navê ‘Nerîneke rexneyî li helbesten kurdî’ de daye xuyakirin, alavên ku helbestê pêk tînin ev in:

- 1) Kêş û awaza helbestê.
- 2) Peyv û pirsên helbestê.
- 3) Raman û wêneyê helbestê.

Bi armanca daxuyakirin û şirovekiran rewsa ku heye, bi avakirina malikên ku ji hinek peyvîn bijarte, nazik û müsîqî pêkhatine re helbest tê gotin. Helbet, pêkanîna çend malikan û lihevanîn û liheviwarkirina peyvan helbestê pêk nayîn. Ev alavên ku li serî me dane xuyakirin, ji bo pêkanîna helbesteke xurt a ku wê karibe li gorî zeman û mekan û li gorî daxwazê bersivê bide, divêt bêkemâsi hemû li ber destê yê helbestvan amade bin û yê helbestvan bi hostayî van alavan bi kar bîne. Heger na, ji bo tevaya stranîn gelêri wê helbest hatibûya gotin!

Ji layê kêş û awazê ve Melayê Cizîrî

Ev helbesta Cizîrî ya ku xwerû li ser

evînê hatiye gotin, ji layê hêja Deham Evdilfetah ve, ji layê kêş û awazê, peyv û pirsan û ji layê raman û wêneyê helbestî ve di pirtûka wi de bi berfirehî hatiye wanekirin û hatiye şirovekiran.

Ji layê peyv û pirsan, kêş û awazê ve min nevêt li ser vê helbestê rawestim, çimkî avakirina helbestê bi xwe wê hêrikîna peyv û pirsan ku çawa bêxwarî li dûv hev hatine û ya kêş û awazê wê li ber çavê xwendevan a n a n raxe. Wê xwendevan bîhêsanî bibînin ku peyv û pirsan di vê helbestê de bi zanayî hatine hilbijartîn û ji herikîna p e y a n xwes diyar dibe ku bi des-tê hosteyekî hunermend her yek li cihê xwe hatine danîn.

Piştî vê daxuyakirinê vêca emê helbeste-ke Melayê Cizîrî berdest bikin û emê bibînin ku Melayê Cizîrî raman û wêneyê helbesta xwe bi ci bilindiyê anîye ziman.

Daneyên enber li nîsrînan
risandin xalê xam
Sosînê nazik li ser xalan
çivandin dalê da

Xalêñ reş li ser dêmên dilberê ên gewr belave bûne. Keziyên nazik xwe berdane ser xalan. Xalêñ li ser dêmên

Bi armanca daxuyakirin û şirovekiran rewsa ku heye, bi avakirina malikên ku ji hinek peyvîn bijarte, nazik û müsîqî pêkhatine re helbest tê gotin. Helbet, pêkanîna çend malikan û lihevanîn û liheviwarkirina peyvan helbestê pêk nayîn.

dilberê mîna liben enberê ne, lewra her du ji gilover in û her du ji reş in.

Dêmên dilberê mîna pelikên nîsrînan e. Her du ji ges û nazik in, gewr û sipîne. Keziyên dilberê mîna takên sosinan in, her du ji nerm û nazdar in.

Neqse keziyan li ser dêmê dilberê mîna tipa ‘dal’ a erebî dam damî derbasî nav hev bûne.

Cebhet û dêmê ji qudret lê nîvîsî herf
û herf

Kagulan ta ta li ser herfan
kîşandîn lam û lam
Xal, nîvîsîneke Xwedayî ne li ser
dêm û eniyê.

Kagul û kezî li ser xalan
xwar û mar bûne. Xalêñ
li dêm û eniya dilberê
mîna tipen nîvîsan
dî ne, her du ji
reng reş in û bi
rêxistîneke
Xwedayî be
lav bûne. Ta
kîn keziyên
dilberê mîna
tipen
“I a m” ên
erebî, her
du ji reş in
û xwar
çimyane.

Leyle-

tulqedr û

Berat

in zulf û

cebhet

subhê id

Dêm we-

ko fesla bu-

harê

lê qiyamet

qed û qam

Pak û pîroz in

keziyên reş.

Roni-

dayî ye enî.

Geş û

nazik in dêmên dilber-

ê û çav herî lê digerin.

Keziyên

dilberê wekî

şeva Leyletulqedr û Berat in,

her dû ji reş û tarî ne,

her dû ji pak û

pîroz in.

Eniya

dilberê mîna

sibeha cej-

ne ye,

her dû ji pîroz û ronîdayîne.

Dêmên

dilberê mîna

keja (dansala)

bîharê ges û bêhnwes in,

her du ji xe-

milîne.

Bejna

dilberê mîna

roja civînê

ye. Ji ber ku

di rojê de

mirî tev ji

goriştaran

radibin û li hev dicivin.

Dilber ji

çaxê ku

diyar dibe,

wekî roja

civînê her

danî.

Umregeh

dûr bûm ji canan

ketme benda firqetê

Nagehan perda hilanî, go:

Melayîm esselam

Dûrî mîna

hêzeke

serdest e.

Her du ji

bend û

girtîxane

ne û tenegezariyê

di

gîhînîn

giriftarîn

xwe.

Dûrî mîna

perdeyeke

tariye

di navbe-

ra helbestvan

û dilbera wî de.

Her du ji

dibin

sedema

nedîtina

dilberê

Demeke

dûvdirêj

e ku

ez dûrî

dilberê

ketim.

Ji

nişka

ve

dilbera

min rû

bi rû

got:

Silayî

te

be ey

Melayê

min.

Belê.

Di vir de,

pozbilindîya

Melayê

Cizîrî

ya di

ristina

helbestê

de û

serdes-

tiya

wî

ya li

ser

kêş

û awaza

helbestê

bo

me

xwe

diyar

dibe.

Ji ber

vê

yekê

ye

ku

dibêjin:

“Her

helbestvan

dil û

binde-

kêş

û rêzbendê

ye.”

DILDAR ŞEKO

kes tê temaşa bejna wê û li dora wê radiwestin.

Ew perî weqtê di sundus da

ji qundusbit xuya

Bende dî sah û gedâ bit

Xusroyê gêrin kelam

Çaxê dilber bi kincên hevirmêşî tête der, biçük û mezin têne temaşê û li ber şemala wê xwe winda dîkin. Dilber mi-

Li navendê çandê, çalakîyên vê heftîyê

Li NÇM'ya Stenbolê

- 2.02.97 Yekşem: Konsera Koma Rojhilat, saet: 14.30

Şanoya Hêlin: Bayê Elegezê, saet: 17.30

Li NÇM'ya İzmîr'ê

- 2.03.97 Yekşem: Çalakiya salvegera vebûna NÇM'a Şaxa İzmîr'ê ya nû, bi başdariya Koma Dengê Bahozê ya Govendê, Koma Dengê Bahozê ya Helbestan, Şanoya Hêvi: Şerîn çînî. Koroya NÇM'ê ya Muzîka gelîr, saet: 17.00.

- 6.03.97 Pêncem: Konferansa Serhildana Gel a Qoçgîriyê, Mansur

Fîrat, saet: 17.30

- 8.03.97 Şemî: Roja Jinê Kedkar ya Dînyayê. Konsera Koma Çiya û Koma Kendal a Govendê, saet: 17.30

- 8-16.03.97: Pêşangeha wêneyên Fevzi Bilge, saet: 14.00

Li BEKSAV'ê

- 2.03.97 Yekşem: Konferans: Ramana Diyalîkîk a Xweser (2)

"Çarçoveya Teorîk û Bingeha Objektiif a Lîkolînen Zanîstî", Hüsnü Aksoy (lîkolîner), saet: 13.00

- 8.03.97 Şemî: Ji Dia û xweşxwîniya helbestan 'Ew ên yekem bûn', Mehmet Özer, saet: 18.00

RÜDAN

Xelas kar Isa bi kurd idipevive

Êdî em ne mecbûr in ku mesajên Isa Mesîh bi tirkî an jî bi zimanekî din wergirin. Filmê Isa êdî bi kurdî jî dikare bê temaşekirin. Zarvekirina vî filmî ji aliyê xebatkarê NÇM'ê ve hatiye çêkirin.

Beşa Hunerên Dîtbarî ya Nâvenda Çanda Mezopotamî yayê, di çalakiya xwe ya roja 21'ê reşemiyê ya 1997'an de filmê Isa pêşkêşî hunerhezên kurdî. Ev film di sala 1995'an de ji la-yê xebatkarê NÇM'ê ve li zimanê kurdî (zaravayê kurmancî) hatiye wergerandin. Xebatkarê NÇM'ê, cara pêşîn bi vî filmî dest bi karê zarvekirina filman kir.

Filmê bi navê "Isa" tevî zimanê kurdî, li 318 zimanî hatiye wergerandin. Cara yekemîn e ku Beşa Hunerên Dîtbarî ya NÇM'ê ev film pêşkêş dike. Film ji hêla John Heynan ve hatiye kişandin û deqa film li gorî Mizgîna Luqa hatiye nivîsanî. Derhênerê film ji Barnet Fush-bein e.

Mijara film, jînenigariya Isa pêxember e; ji dema çêbûna wî ya ba Xwedê. Gava ku Isa pêxember ji Meryema stewr di-be, li bajarê Cihûstanê nav û dengê wî belav dike ku ew lawê Xwedê ye. Ew li dijî neheqîyan derdikeye, miriyan sax dike, hemû birînan derman dike.

Isa bi xwe bawer e û ji bo xizmeta mirovan li Qudsâ Şerîf dimîne. Bi gotina wî, ew li mala bavê xwe (Xwedê) ye û jê re îbadetê dike. Isa gava ku li wir mirovan hîn dike, dersa ku dide mirovan-ev e: Neheqîyê li kesi neke ku kes neheqîyê li te neke. Yen ku du cilêن wî henê, bila yekî bide yen ku cilêن wî tune ne.

Alikariya mirovan bike ku ew jî alikariya te bikin. Alîgirê ketiyan û feqiran be.

Bi dirustî, jêhatibûn û jixweba-werpûna xwe, ketibû dilê hemû mirovan bindest yê ku ji kedxwaran zîlmî dibînîn. Lê belê serokên wisa ku yên serdest ji wan hez nakin, wekî di film de Qeyser Agusto û di dîroka mirovatiyê de, ji gelek mînak hene. Ji ber ku neheqî, zordestî, dêrew û zulma wan a li ser mirovan bindest dîkin derdixine holê û li ber xwe didin û bi ya wan nakin. Ji ber vê yekê jî, ew an têne kuştin, an têne daliqandin, yan jî wekî xelaskar Isa têne xaçkirin.

Her wiha Isa jî, ji layê Qeyser Agusto yê cihû ve li bajarê Orşelîmê hate xaçkirin. Lê nav û dengê xwe li du xwe hişt û piştî roja sisîyan ku ew hatiye kuştin, ew nemir dike.

Xebatkarê NÇM'cara yekemîn e ku deng didin filmekî lewre ji hin kîmasiyêni di warê wergera kurmancî de balê dîkişînin, wekî mînak: "Ez li qeyika te sarêm", xwedîyê qeyikê dibêje: "Ser çavan", gava mirov ji Isa re dibêjin filan kes mihiye. Isa li berdêla peyya "sax" dibêje "Ez wî qenc bikim." Tevî vê yekê jî zarvekirin bi giştî bas çêbûye û heyecanê dide mirov, wekî ku mirov li welatê xwe be û li filmê bi kurmancî temaşê dike.

SEVDA ELDEMİR

TÎSK

AMED TÎGRÎS

Demokrasî û derewqirasî

Dema mirov li dîroka mirovahiyê dinêre, ji avabûn û derketina dewletan heta niha li ser gotin an jî hebûna "wê" li gorî her demê tarîfîn cuda cuda dibîne. Lê, ev hemû tarîfîn cuda di armancekê de jî digihîne hev û din. Ew jî di nav sînörekî de parastina ax û mirovîn ku li ser wê axê dijîn e. Belê, dewlet jî li gorî prosesa pêşketina ciyakê dem bi dem tê guhartin. Mirov dikare bibêje xwe nû û nûjen dike. Li gorî hewcedariyê demê û hemwelatiyê xwe, xwe nû û nûjen dike.

Mirov nikare dewletên dema Romayê û yên niha bide hemberî hev. Ne yên dema Romayê û İslâmî, heta mirov nikare dewletên 50-60 sal berê û yên niha jî bide hemberî hev, yanê muqayese bike. Ji aliyê aborî, cîvakî, çandî û teknîk ve guhartinîn mezin hene. Rast e, li Rojhilata Navîn an jî li Asya û Latin Amerikayê di van 50-60 salên dawiyê de, di sîstema dewletan de guhartinîn mezin çebûn û çedîbin. Heta sal bi sal guhartin hene.

Li Ewrûpaya Rojava çerxa dewletê her çîqas di destê dewlemendan de be jî, bingeha sîstema dewleteke civakî û çandî hatiye avêtin. Dewlet mecbûr e ku ji bo hemû hemwelatiyê xwe mercen (şertîn) jiyanekî standart bi cih bîne. Yanê dewlet mecbûr e ku ji her kesî re kar bibîne. Ji bo jiyanê xwarin, vewvarinê temîn bike û xanî bibîne. Kesîn ku bêkar û bêş bin jî, heta dewlet ji wan re kar nebîne, dewlet mecbûr e ku her meh li gorî standartên jiyanê, li gorî hejmara malbatê yanê çend zarokên wan hene li gorî hejmara serê wan, mesrefa xwarin, kirêya xanî û heta mesrefa kincen wan ên demsalî (havîn an zivistanê) bide. Heta kesek dema mala xwe biguhêre heqê barkirina malê jî dewlet dide. Dibistan jixwe ji bo hemû zarokan mecbûrî ne û bêperêne. Li gelek welatên Ewrûpaya dibistan bêpere pirtûk, defter û hemû malzemeyen dibistanê dide. Li Swêdê û li gelek welatên din zarokên dibistanê ji sinifa destpêkê heta dawîya lîseyê, hemû sagir firavînî li dibistanê xwe dixwin û ev xwarin jî ji aliyê dibistanê ve tê dayîn. Di her dibistanê de salona xwarinê heye. Dê û bav bi tenê ji zarokên xwe re kinc û çente dikirin. Ji derî wan her tişten din bêpere ne. Ev heta lîse biqede wiha ye, li lîseyê pê de her kes bi serê xwe ye û mesrefa xwe bi xwe dike. Wiha bûye ku dewlet ji du gotinan pêk hatiye: Dewleta sosyal

Di her warê jiyanê de rîexistenê sîvîl di nav gel de rah û şaxen xwe berdane erdê. Ji karkeran heta gundiyan û heta sonafan her kes bi rîexistin e. Ji komeleyen kirêdan heta nêçîrvanî, yên kal û pîran heta yên seqetan her kes di warê xwe de bi rîexistin e. Civata sîvîl her wiha giraniye xwe di her warî de dide xuyâkirin. Ew hikûmet û dewletê kontrol dikin. Garantiya demokrasiyê jî li Ewrûpaya ev civata sîvîl e. Mesela li Swêdê di vî warî de prensîba herî girîng yek jî ew e ku, berî ku li parlamento pêşniyaziya qanûneke bikin, parlamento an jî wezîr wê pêşniyaznîmeya xwe ji her rîexistenê sîvîl re birê dike û di wî warî di jî dîtinê wan dixwaze. Heya tu kesî ji artesê û eskeriyê tune û nayê bîra tu kesî jî. Ew jî xwe re bi karê xwe ve mijûl in.

Dema mirov li Tirkîyê dinêre, ji dewletê tîştekî din hatiye fîmkirin. Di nav tîrkan de dewlet wekî Xwedê ye û pêwist e ku tu rexne lê-nayê girtin. Xelk ji bo dewletê ye, lê dewlet ne ji bo xelkî ye. Berpîrsî yek alî ye û ew jî, ji bo hemwelatiyan e. Feqîrî, belengazî, nezanî, bêkarî û bermalî qedera mirov e. An jî tîştekî şexsî ye û di destê mirov de ye. Mirov divê xwe bi xwe vî karî bike. Rêexistenê sîvîl ji bo hebûna dewletê tişten talûke ne. Pêwist e ku mirov rî li pêş wan bigire. Dewlet çi dike û çawa dibe bila bibe, bêçeyd û şert pêwist e ku her kes li hemberî dewletê wezîfeyen xwe yên pîroz bi cih bîne. Lê, tu wezîfe û berpîrsîya dewletê ji bo hemwelatiyan tune ye. Ji ber vê yekê jî, mirov nikare rexneyan li dewletê bigire. Çawa di dînê İslâmî de dema ku kesekî rabe rexne li pêxember an jî li Quranê bigire dibe kafir, her wiha li Tirkîyê jî, kesê ku rabe rexneyan li dewletê bigire ev dibe parvekar û xayîn. Dewlet ji aliyê tîrkîn misilman ve li hemberî van kes û hêzan tê parastin. Xwedîyekî dewletê heye, ew jî esker e. Polîs jî alikarê esker e. Ew dê dewleta tîrka misilman heta qiyametê biparêzin.

Ev dîtin û helwest dîrokî ye heta dema Osmani, Selçûkî û Asya Navîn diçe. Ji kultura şivanîya Asya Navîn bû û ev navê wê "Demokrasiya Rojava" lê kirine. Navê derewqirasî kirine demokrasi. Ev demokrasiya wan bi qasî rengîn porêne seroka wan sexte ye. Bi boyaxê, ne mirov tê guhartin û ne jî demorrast! Baran lê dike, dişo û mirov rezil û riswa dibe. Rewşa demokrasiya tîrkî niha wiha ye.

Kêzbatûn û Mişko Axa

Kêzbatûnê ket rê û got; "Ezê ji xwe re mîr bikim." Çû, çû li gavanekî rast hat. Kêzbatûnê got:

— Gavano, tu yê min mar bikî?

Gavan:

— Belê.

— Gava ku tu li min bixî, tu dê bi çi li min bixî?

Gavan çoyê xwe bilind kir û got:

— Ezê bi vî çoyê xwe yê gavaniyê li te bixim.

— Hew..., Di riya bavê te de birîm. Ez te mar nakim.

Kêzbatûn çû û çû rastî şivanekî hat.

— Lo şivano, tu dê min mar bikî?

— Belê.

— Roja ku tu li min bixî, tu dê bi çi li min bixî?

Şivan, çoyê xwe yê şivaniyê rô dayê

çengê xwe û çû.

Mihêk wan hebû. Mişko jî got:

— Ev mîh di hundir de birçî maye. Ezê wê derxim berdim çolê bila ji xwe re biçêre, zikê xwe têr bike.

Mihê got:

— Tu min dişînî çolê wê gur min bixwe.

Mîşk got:

— Na na. Ku gur ji bo te bixwe hat cem te, jê re bibêje: "Ez mîha Mişko Axa me." Ku tu wisa bibêjî, gur tiştekî bi te nake.

Wê rojê jî mala Mîr mewlûdekê din. Li vegerê Mişko Axa jî berê xwe di de mala Mîr û dibêje: "Ezê li derdora malê hestiyân bikojim, zikê xwe têr bikim."

Kêzbatûna Mişko Axa jî karê xwe qedandiye vedigere mala xwe. Li vege-

bin kulinê de guhdarî dike, dibêje:

— Weyla li min, agir bi mala min biceve. Hebe tune be ev Kêzbatûna min e.

Mişko radibe ber bi Kêzbatûnê ve dihere. Dighêje cem Kêzbatûna xwe, dinêre ku erê vaye xatûna wî di nav heriyê de cikiyaye û dibêje:

— Keçê, kanê destê xwe bide min. Kêzbatûn "wele ez destê xwe nadim te" dibêje û ji mîrê xwe Mişko Axa dixeyide.

Mişko Axa jî radibe bi pêhna dibeze Kêzbatûnê. Xatûna xwe di nav herî û çîravê de hilda û pelçiqand.

Mîha wî ket bîra wî, got: "Ezê herim saxîtiya mîha xwe bikim." Mîha wî jî gurek lê rast tê, ji gur re dibêje:

— Gurê delal, ma qey tê min bixwî. Ez mîha Mişko Axa me, qey te min nas nekir?

— Belê, ezê te bixum.

— Ji bona ku tu karibî bi hêsanî min bixwî, divêt tu nalê bin lingê min rakî.

Gur xwe xwar dike ku li nal binêre, ker zîtikeke xurt bi eniya gur de dadide. Gur, serpiş li erdê vedizele û ker xwe xelas dike. Gur, heta ku ruh pê ve tê li erdê dimîne. Bi zorê radibe ser xwe û bi êş û bêhiş dimeşe. Dihere, dihere rasti mihinekê tê:

— Gur, ma tê min bixwî?

— Na, wele ez te naxwim, lê xwestineke min ji te heye.

— Xwestina te çi ye?

— Ez pir nexwesim, bêhna min pir teng e. Xwezi te min li pişta xwe kiribûna û bîstikekê bigerandana. Ezê pir kîfxweş bibûma.

Mihîn qayil dibe û radibe gur li pişta xwe dike. Biçar gavê berê xwe dide

gund. Di nav malan re çiva dide xwe û zaro zêcan li xwe di de hev. Her hînek ji alîki ve diqîrin û dibêjin: "Lawo hela hûn ji xwe re li vî gûrî binêrin."

Mihîn lotikekê dide xwe û gur ji ser serê xwe dipengizine li dera han dixe. Gundî bi hîma lê didin. Bi zehmeteke mezin gur xwe ji nav lepê wan xelas dike. Bi lez û bez, zimanê wî du bohosta ji devê wî kişiyâf xwe digihîne bin dara gîvîjî. Pala xwe dide qurmê dare û dêxwaze bîhna xwe veke. Pişti

û got:

— Ezê bi vî çoyî li te bixim.

— Di riya bavê te jî birîm. Ez te jî mar nakim.

Kêzbatûnê riya xwe girt û çû û çû rastî mişkekî hat û got:

— Mişko, tu min mar nakî?

— Belê, ezê te mar bikim.

— Roja ku tu li min bixî, tu dê bi çi li min bixî?

— Mişk terîka xwe rô dayê û got:

— Ezê bi vê terîka xwe li te bixim.

— Wey mala te ava be. Min ji te pir hez kir.

Kêzbatûnê û Mişko rabûn berê xwe dane mala meleyê gund. Melê mara wan li hev birî. Çend roj di navberê de çûbûn. Kêzbatûnê rabû ji Mişko re got:

— Em pir qilêri û gemarî bûne. Ezê herim cilan bisom.

Kincen xwe û yên Mişko kirin bin

rê di nav heriyê de dimîne. Kêzbatûnê li dûr dinêre, siwarek bi ber çavên wê di keve. Gava ku yê suwar nêzik dibe, Kêzbatûnê dibêje:

— Suwaro; siwar peyayo, paxil tije kayo. Ku tu çûyî mala mîr axayo, Bê Mişko, Mişk kavîro, dirana çîre çîro, qûnê kir vîrevîro. Kêzbatûna te di heriyê mayo.

Siwar li derdora xwe dinêre û dibêje gelo ev dengê çiye, ji ku derê ev deng tê guhê min. Li dora xwe dinêre lê tiştekî fêm nake, hespê xwe hêdî hêdî diajo û digihêje mala Mîr. Dikeve hundir û dibêje:

— Gelî cemaetê, ezê iro derewekê bîkim.

— En ku li civatê hazir bûn, tevan, "Haşa haşa" gotin. Siwar, gotinê ku hatibûn guhêne wî giş ji cemaetê re gotin. Mişko Axa jî guhêne xwe bel kiriye û di

— Tu mîha Xwedê Teala jî bî ezê, te bixum.

Li wê derê gur dibeze mîhê û wê ji hev dedicerikîne û dixwe.

Mişko Axa tê dewsa mîha xwe, çend heb hestî bi ber çavên wî dikevin. Têgihiş ku ev hestî yê mîha wî ne û gur mîha wî xwariye. Dibêje: "Hela ez li gur bigerim bê ez wî nabînim." Hebekî bi pêşve dihere dibîne ku li bin-dara gîvîjekê veke û xurexura wî ye ketiye xeweke giran.

Mişko Axa hêdîka dihere ber guhê wî û dikeve qula guhê wî. Gur bi serêseke giran şiyar dibe. Ji ber êşa xwe nake der. Vir de dipengize, wir de dipengize, serê xwe li teht û telîşan dixe, lê çareyekê nabîne. Bêhiş digere, li dewsa konê aşiqan li kerekî pişturmî rast tê. Gava ku ker çav li gur dikeve:

— Gur, ma qey tê min bixwî?

ku bêhna wî tê ber, di wê gavê de bayekî xurt jî radibe. Dar kil dibe û kevirê li ser darê alikîne, hildiweşin û giş li serê gur dikevin. Mêjiyê gur çelk dibe, gur dibe yê mirinê. Wekî ku ruh jê tê kêşandin.

Mişko rewşa gur dibîne û hêdîka ji hundîre qula guhê gur derdikeve, li ser her du lingêne xwe yên dawiyê disekine û bangî gur dike:

— Lo guro, hela çavên xwe veke li min binêre.

— Gur bi zorê çavên xwe ji ser hev radike û Mişko Axa li hemberî xwe dibîne. Mişko Axa jê re dibêje:

— Te derbêni Mişko Axa dîtin an te nedî?

— Erê wele min derbêni Mişko Axa dî in û ji serê xwe jî zêde.

BERHEVKAR: ÇIYAYE MAZİ

Xebateke xweşik ji Koma Amed

Dergüs

Xebata Koma Amed ji stranê gelêrî pêk hatiye. Stran hem bi şêweya piredengî û hem jî bi awayê xwe yên resen hatine strandin. Nemaze, strana bi navê Çar Mal. Wekî encam Dergüs, xebateke hêja û serketî ye û gihaye armanca xwe.

Koma Amed, ku demeke dirêj e di warê muzîka kurdî de xebat û çalakiyên xwe didomîne, xebata xwe ya sisiyan bi navê "Dergüs" pêşkêşî muzîkhezan kir. Hem jî wekî kaset û CD.

Ev xebata hanê, ji herduyên din cihêrengit e. Ji ber ku ev xebata nû, ji stranê gelêrî pêk hatiye. Komê 11 stran ji herêma Serhed û Botan berhev kirine.

Hemû stran bi kurmancî ne. Wekî tê zanîn komê di kasetta xwe ya pêşin de cih dabû stranê kurmanciya jér (sorani) û di ya duduyan de jî ligel stranê kurmanciya jérê cih dabû yên bi kirdkî (dimili) jî. Ji van stranan 9 heb, komê bi xwe berhev kirine. Stran hem bi şêweya piredengî û hem jî bi awayê xwe yên resen hatine strandin. Ligel vê yekê hin stran wekî "Hay Nik Na" û "Şemo" bi awayê taybetiyê muzîka rockê hatine strandin.

Stran tev ji pesteyan (yanê ji stranê bi ritm û pîvan) hatine neqandin. Hin ji wan xwediyê ritmên giyan û hin jî xwediyê ritmên sivik in. Ji aliye ritm û meqaman ve cudahiya stranan balê dikişine.

Di xebatê de bi gelempêri amûrên (enstrûmanên) jîdar, amûrên jenî û amûrên fûyi (pişkirinê) ku ji guhûdarên muzîka kurdî re gelek nas in, hatine bikaranîn,

hem jî ji aliye hosteyan ve; mîna Çetin Karadeniz ku di warê bikaranîna baxlamayê de lêderekî pir navdar e.

Cend amûrên nas ku di xebatê de hatine bikaranîn: Qanûn, bilûr, ney, saz, dâhol, ûd, bendir... Digel vê yekê hin amûrên ku ji muzîka me re ew cend ne nas in jî hatine bikaranîn; wekî saksofon, gîtara bas a bêperde, gîtara bas a akustik û ya elektro.

Koma Amed di xebatê de cih nedaye kilaman. Mebesta me ji vê peyvê ev e: Serhewa û lawikên ku ne

xwediyê ritmeke hevgirtî û bipivan in.

Stranbêj û xwendeyên komê, hem ji aliye bikaranîna zimanê kurdî û hem jî ji aliye deng ve xurt in. Deng û awazên wan, bi hêsanî dilê guhûdaran rihet dikin.

Her stranek li gorî xwe xwedî çej û tehmekê ye. Naveroka wan ji hev cihê ye. Her yek guhûdar bi hêlekê ve dikişîne û dibe.

Nemaze, ji bo min strana "Çar Mal" ku ji Herêma Serhedê, ji aliye Komê ve hatiye berhevkirin, strana herî xwes e. Awayê strînê jî cihêreng e.

Guhûdar li ber vê berhemê hem dikarin rûmin li naveroka stranê û li awayê bi-

Dergüs, Koma Amed, Navenda Çanda Mezopotamya

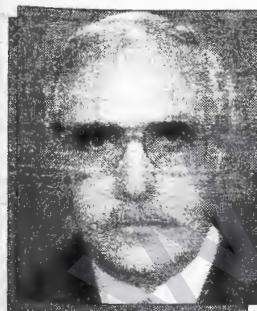
karanîna amûran guhûdarî bikin, hem jî dikarin rahêjin destmalekê, li berê govendê bigirin. Me berê jî da xuyakirin ku stran hem jî ritmên giran û hem jî, ji ritmên sivik hatine bijartin.

Dergüs, xebateke hêja û serketî ye û gihaye armanca xwe.

M. RONAK

Çirapif û fesad kî ne?

CELALETTIN YÖYLER

Ji destpêka damezirandina komara tirk het anî vê rojê, hemû tiştên ku der barê demokrasiyê û mafêni mirovan de hatine gotin û nivîsandin, li ser rûpelên nivîsan manê. Rejîma fermî bi dirûşmeke pir biwate dibêje: "Li welat astî, li cîhanê astî" Lî pir mixabin ji wê rojê hetanî iro rejîmê peyya han a pir biwate bi berepaş xebitandîye û li ser gelê kurd dijminahî û barbarî daye meşandinê. Her wisa li ser demokrat, rewşenbir û nivîskarên gelê xwe jî wekî yên kurd bi êrşen hovane pêk anîne û ew xistine zîndanan û kuştine.

Dîsa jî rejîmê dizagona xwe ya bingehîn di xala 14'an de gotiye û dinivîsîne ku, kes (şexş) serbest in ku hemû mafêni xwe yên. Bingehîn bi kar bînin. Hem jî tu demê tehdahî, dijwarî û lêxistin û zêrandin nayê kirin. Hem jî dîsa rejîm dizagona xwe ya bingehîn, xala 16'an de dibêje: "Tu demê tu kes nikare bi êrşî

û dijwarî têkilî xanî û stargeha tu kesî bibe.

Lî pir mixabin ev xal jî wekî hemû xalê dinê, li ser rûpelên nivîsan maye, li ser refan û bi ser de bi berepaşkî li dijê mafêni mirovan hatiye xebitandin. Hem jî êrşî li li ser cih û warê kurdên reben û belengaz, li ser hev têne kirin û deriyê wan ji hêla polîs û zebtiyê rejîmê ve têne şikandin û warê wan tête şewitandin.

Her wisa dîsa xala 14'an û 16'an ji Zagona Bingehîn di warê parastina jiyanâ kesan de tête îhlalkirin û bi destê rejîmê bi hezaran kesen welatparêzen kurd û şoresserên tirk hatine kuştin. Li ser vê ramanê kesen demokrat û aştixwaz û şoresser dest bi şermazkirina rejîmê kirin. Û gotin "Ji bo ronahiyeke timî deqîqeyek tarî" û mûm vemirandin. Li ser vê livbaziya han a ji bo rûmeta mirovahiyê, xudanê rejîma nişadperest a paşverû; serokwezîre rejîmê Erbakan dibêje:

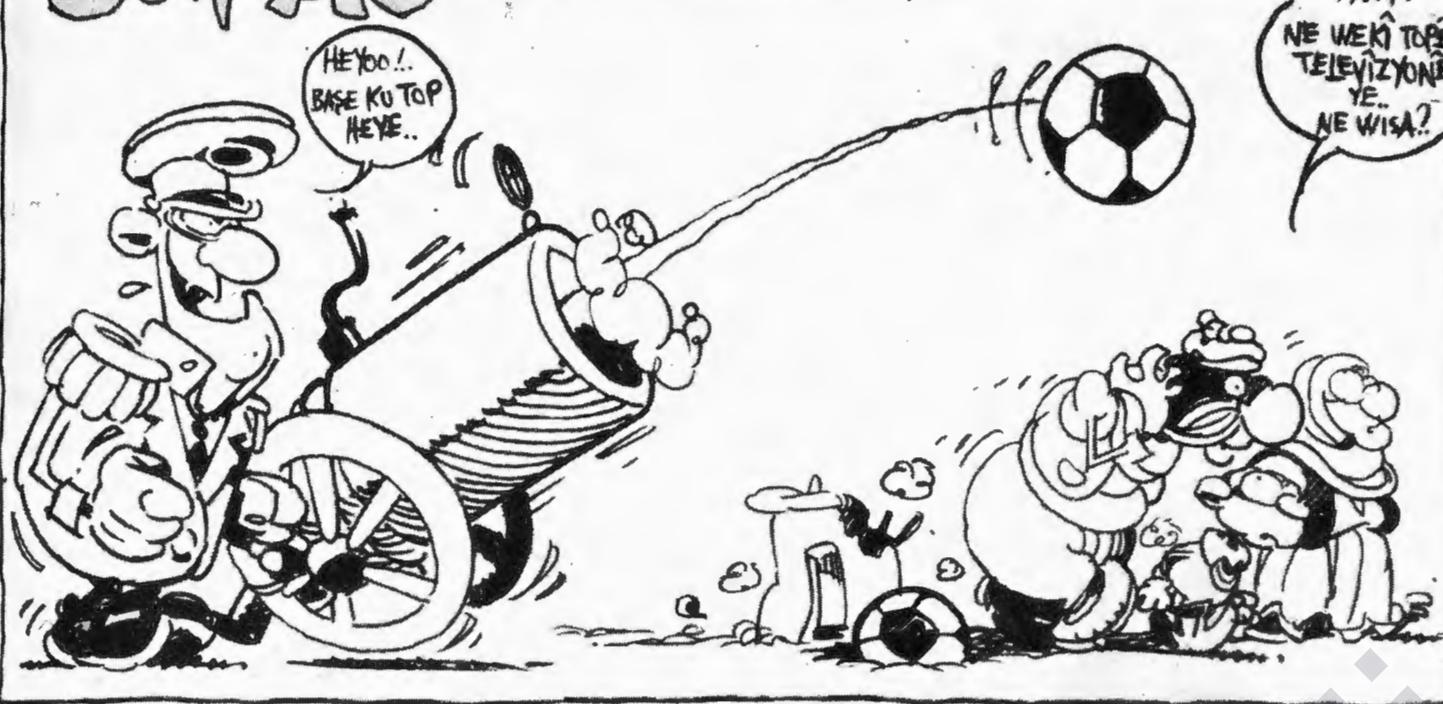
"Kesen ku dixwazin mûman û lambeyan vemirînin, fesad in."

Her wisa Wezîrê Dadê Şevket Kazan jî dibêje: "Ev çirapif ye." Li ser van gotinê han ên, pir qirêj, ez ji kesen xudanwîjdan û xwenas dipirsim û dibêjim: Gelo çirapif û fesad kî ne? Yen mîrkuj û diz û xudanê çeteyê kontrayı xudanê şerîn gemarî ne, an jî ew kes in ku

dixwazin her kes bi serbestî û bi rûmetî bêyî kuştin û talan bêyî dizî û kontra li cîhanek azad û bi biratî bi hev re bijîn? Ew dixwazin cîhanek bêyî xwînrijandin, girîn, şewat û taşan, yanê cîhanek hemdem û nûjen bidine avakirin. A gelî kesen xwenas û xwendevanê hêja û bîfêz, bîryara ji bo van her du ramanan hûnbîdin, ka kî fesad û çirapif e?

Ez dixwazim vê mebesta xerab a Wezîrê Dadê bi tundî şermaz birim, lewre ev mebesta xerab a wî ya li hemberî gelê alewî yê şerefîdar, ramana wî ya gemîra xerab mîşan dide. Lî gelê alewî geleki binamus. Û şeref e. Hem jî ne xudanê ramana çirapifiya ku wezîr bi ramana xwe ya xerab dibêje ye. Ev gel di direjiya dîrokê de hetanî vê demê xudanê ramanek şoresserî ye û vê ramanê jî ev gel ji şoresserî birûmet hiltîne, ew ji şoressa İmamî Ali û Huseyn e. Ew gel û kesê ku bi vê ramanê be ew nabe çirapif.

Hem jî wan kesen ku têkoşuna serbestiya ramanê û ya şermazkirina çeteyê kontrayı û ya damezirandina civakeke bêdîzî, talan û xwînrijandin dikin, ew jî tu demê nabin fesad. Fesad û çirapif, xerab, nerind, xwînmij û xwînxwar her ew kes in ku bi hezaran karker û karmend rewşenbir, nivîskar perşan û belengaz kirine.

Têkili Amerîka û dewleta Tirke

Dewletê Jûbiyayê Amerîkayî heta enka hetê dewletê dewleta tirke kerdêne, pere û kredî dayne ci, sûbay û polisê dewleta tirke perwerde kerdêne û gelêke ciyê binî zî.

Amerîkayî Rojhilato Miyanîn de bi xey menfietanê Amerîkayî bixebetîyo. Çimkî tâlîkeyê Sovyetî estbî, Rojhilato Miyanînde petrol zehf girîng bî û heta bin ro zî ewlekarî israîli meselayêka pîle bi.

Hema çend rocî verî Wezîrê Karê Teberî yê Amerîkayî yo verîn û aqilmendê emperyalizmê Amerîkayî Henry Kissingerî niştişêkeyê xwi de girîngî dewleta tirke bi qey menfietanê Amerîkayî ancî behs kerdî.

Tiya ra eyseno ku Amerîka fek dewleta tirke ra veranêdana, hefsar û kontrolê dewleta tirke destê Amerîkayî de wo. Gava henî çi kontrol ra veciyê Amerîka tedbîrane xwi gêna, mudaxeley xwi zî kena. Cûntay rezberê 1980 yena vîrê ma hemêna. Xwi ra bêmusey Amerîkayî ertêsey dewleta tirke neşkena darbe virazo.

Dewleta tirke di enî 13 seri yê cengê gemar û pîsi de kewta tengasî, mafyatî û çeteti dewleta tirke hendi sîroran nas nêkena. Eno halê dewleta tirke hevalbendaranê ay zî keno tengasî. Çimkî binkewtişê dewleta tirke go súcanê hevalbendaranê ay zî teşîr bikero.

Loma zî ma vînanê ku Amerîka di enî rocanê peyînan de gamanê newan erzena û hêdi hêdi mudaxeley xwi kena. Wezaretê Karê Teberî yê Amerîkayî Raporê Heqê Merdiman, insanan ê 1996 na, 30 ê aşmey jîyîna de ilan kerd. "Buroy Xebate yê Demokrasî û Heqê Merdiman" ku buroyêkeyê Wezaretê Karê Teberî yê Amerîkayî yo 1976'na ra nat hergû sere hemê dewletanê endamê Miletanê Jûbiyay ser ro enî raporan keno hedre û ilan keno.

Wezaretê Karê Teberî yê Amerîkayî di raporê 1996'na de dewleta tirke ser ro 35 rûpelî nişte û hema hema heme súcê dewlete di enî raporî de ca gêne.

Amerîka di enî raporê xwi de vana ku waliyê halê awartî qanûnanê cengî tadbiq keno. Rapor de gelêke ciyê binî zî estê. Yanê serey 1996'na de zilm, neheqî û súcê dewlete ra-

Wezaretê Karê Teberî yê Amerîkayî di raporê 1996'na de dewleta tirke ser ro 35 rûpelî nişte û hema hema heme súcê dewlete di enî raporî de ca gêne. Amerîka di enî raporê xwi de vana ku waliyê halê awartî qanûnanê cengî tadbiq keno. Serey 1996'na de zilm, neheqî û súcê dewlete rapor de hamey niştişî.

por de hamey niştişî. Xwi ra bingehê raporî malûmatê ku Komeley Heqê Merdiman û kes û dezgehê ku heqê insanan ser ro xebetêne hamey girotîşî. La ciyê ku PKK'î ser di rapor hamey niştişî heme fekê dewlete ra hamey niştişî.

Bi kîlmî di rapor de Wezaretê Karê Teberî yê Amerîkayî vano qismêkewo pîl ê butçeyê dewleta tirke bi qey cengê hemberê kurdan şino. Timê taybetî esker û polisî heqê insanan îhlal keno, ruşvet gêne. Mesela pîle ay dewleta tirke cengo taybetî yo. Dewleta heqe ziwan û kulturê kurdan qebûl nêkena. Îşkence ceh a, zîndanan de girotay yenê işkencekerdişî û kişîşî. Heta dewleta tütan zî işkence kena. 194 kesî hamey vinîkerdişî. "Faîli meçhûl" û biyê zêdey.

Eger merdim baniyo enî raporî ra û Amerîka nas nêkero gó vaco Amerîka ci dewletêka demokrat a.

La dimay enî raporî Qisekerê Qesra Sipê ay Amerîkayî N. Burnsî vat ku; hewce nêkono bi qey enî ciyê ku di rapor de hamey niştişî ma zor bidin dewleta tirke. Yanê Burns efendi wazeno vaco ku erê dewleta tirke súcdar a, hemî ciyê ku di rapor de hamey niştişî heme zî kerdê, la bi qey menfietanê ma dewleta tirke ma rî lazim a. Ciyo girîng menfietê ma yê. Kurdi merdê mendê, işkence biyê, hamey vinîkerdişî endêke girotay niyo.

Enka zî Amerîkayî bîyîr dawo ku burokayê FBI Tirkiya de akero. FBI asayışê zerî û qaçaxî narkotikî ser ro xebetêna. La Amerîka enka vînena ku dewleta tirke hemserê mucadeley kurdan gunawa tê miyan ro, biya çete û mafya, eger ana şoro go heme ci kontrol ra veciyê û dewleta tirke ser û bin bîbo. Açaxî zî heme hesab û planê Amerîkayî gunenê tê miyan ro, ne tenî Tirkiya, Rojhilato Miyanîn zî dest ra şino, vecêno. Amerîka enî ci bas vînena û lo ma zî tedbirane xwi gêne.

Dimay bîyîr akerdişê buroy FBI ra enka zî kombiyayîşî Konseya Tirk û Amerîkayî 19 ra heta 21'ê sibat Washington de virazêno. Enî kokmbiyayîşî hergû sere virazêne la kombiyayîşî em sarî de çikewo newe esto. Ew zî serokê belediyanê çende bajarê Kurdistanî zî şinê ena kombiyayîşî. Hikûmat, sermayedarî û arteşe. Heti bin ro zî serokê belediyyey Îskenderûn, Ruha, Amed, Entab, Wan, Mûş, Malatya û Batmanî.

Tiya ra zî eyseno ku Amerîka çığa şino zêdetir kina miyanê mesela. Bêguman eno bi qey başî ma kurdan niyo. Eger sermayedarê zey Sakip Sabancî û Rahmî Koçî, serokê cengê taybetî Orgeneral Çevik Bir û çende serokê bajaranê Kurdistanî Amerîka de bêrê pêhete, tiya ra xêr nêvecêno.

Amerîka ancî wazena eskerê xwi bisrawo başûre Kurdistanî û ewca bi ca bikero. Vana ez enî bi qey emniyetê kurdan kena! Gelawêjê 1996 na de wextê wirdî partiyê Başûri (PDK û YNK) kewtê pê Amerîkayî xwi Başûr ra ant û ê heft hezarî kurde ku Amerîkayî rî ajantî kerdêne xwi dir berdibî Amerîka.

Qisekerê Qesra Sipê hema hergû aşme vano: "Ma hetê dewleta tirke kenê. Dewleta tirke hemberê terorizmî mucadele kena!" Heta zor danê Jûyîti Ewrûpa ku Tirkiya bikerê endamê xwi.

Îtîfakarêke zî vano ku herakatanê kontrayı pisporêkewo Amerîkayî kontrol û idare keno. Eger ma pratîkê Amerîkayê Latinî bîyîr vîrê xwi, eno ci dûrî aqîlî niyo.

Enî nimûnan ra eyseno ku Amerîka bi qey menfietanê xwi neyarî kurdan kena. Ma kurdi belki qelsê û qasê Amerîkayî xurî niyê. La şarî Vietnamî zî qels bi. La heqê ma kurdan zî esto ku ma hemberê neyarane xwi bi qey welat, mîlete û azadî xwi, xwi ver bidin.

Lî Mêrsînê dengekî azad

û Şoreşger

Radyo Şok, li derdora

Mêrsînê weşanê dike. Ev radyo mîna dengê muxalîfan tê binavkirin. Ji dema ku radyo hatiye damezirandin heta îro radyo bûye kelemê çavê hêzên fermî û hedefa êrîşen wan. Carinan vekirî carinan jî veşarî gef li wan hatine xwarin.

Radyo Şok, li Mêrsînê li ser frekansa FM 99.9 bi awa-yekî demokratik weşanê dike. Ev radyo li derdora Mêrsînê bûye dengê müxalîfan. Radyo bernamayê xwe bi zimanê tirkî çêdike û bi zimanê kurdî jî bernamayê mûzîkê di-weşine. Ji 3 stranê ku tê weşandin yek jê bi zimanê kurdî ye. Raryo Şok ev 4 sal e ku weşanê dike, lê di vê pêvajoyê de her dem tengasiyê ekonomik û astengiyêni siyasi bûne bela serê wê. Her wiha, kesê ku bixwaze jî dikare bi serê xwe bernamayan hazır bike û pêşkêş bike. Weki jin, zarok û xort bernamayan amade dikan. Ji rayadarê Radyoyê tu kes têkilî naveroka bernamayê nabe. Xort têne radyoyê dicivin û bernamayê perwerdehiyê çêdikin. Jin bi pêşengiya “İnsiyatîfa Jinên Azad” hefteyê rojek bernamaya xwe çêdikin. Zarok jî rojê şemî û yekşeman “Bernamayê Zarokan” çêdikin. Ev bernamayî, wê gavê bi zindî têne weşandin.

Ji aliye xebatê ve ci astengiyêne we hene?

Ji dema radyo hatiye damezirandin heta îro, ew bûye kelemê çavê hêzên fermî, siyasi û sivil. Gelek caran weki gurên har hêzên ewlehiyê hatin bi ser me de. Carinan vekirî carinan jî veşarî gef li me xwarin. Kesek an polis bû an jî ne polis bû, êrîş ser cihê karê me kir û xwest ku me di paceyê de bi-avêje xwarê. Li ser vê yekê me jî di weşaneke zindî de, di cih de vê bûyerê û me daxuyand ku li vî welati edalet, qanûn hebin wê gavê çima polis tê me tehdît dike û ew kesê ku me tehdît kiriye heke polis bê em polisên bi vi ren-gî naxwazin. Heke ew mirovekî sivil be jî, jixwe ew ne insan e. Li ser vê ye-

kê li radyoya me 30 roj cezayê girtinê birin, wê di 14'ê meha adarê de dest pê bike. Berê jî me programek li ser civîna PKK'ê ya dawîn çekiribû, ji ber wê jî rojek cezayê girtinê û cezayê pereyan dane me û çend caran me ikaž kirin. Her wiha ev ji ber demokratbûna me ye û ji bo ku rê li ber her çandê vedikin.

Navbera we û RTÜK'ê çawa ye?

— Belkî hûn bawer nekin, lê li gorî iştâtîtikan, li Tirkîyeyê ji hêla RTÜK Lijneya Bilind a Radyo û Televizyonê) cezayêñ herf zehf û giran li “Şok Radyo”yê hatine birin.

Hûn dikarin derbarê aboriya radyoyê de jî hin agahî bidine me?

— Aboriya radyo û tv'yan li ser weşana reklaman xurt dibe. Gelê Mêrsînê bi piranî gelê kurd û alewî guhdariya radyoya me dikin, lê tevî ku gelekên wan esnaf in jî, em ji reklamên wan pereyekê kêm distin. Ferq û meyla me û rad-

yoyê din jî bi vê sedemê derikeve hollê. Ji ber ku radyoyê din bi armâanca bazirganiyê hatine vekirin. Tiştekê din jî ev e ku, em Şok Radyo mîna “qutika mûzîkê” nabînin.

Hûn bernamayêni li ser çand, dîrok, mafîn mirovan, demokrasî û li ser ci-vakê pêşkêşî guhdarêñ xwe dikan. Li

hêla din, ji bo jin, zarok û xort jî weşanîn dikin. Li ser van bernamayan hûn dikarin ci bibêjin?

— Ji ber ku em xwe mîna gelên mezlûm dibînin, bi piranî bernamayê me jî li ser vê bingehê têne amadekirin. Çend meh berê me bernamayek bi navê “Göç” (Koç) çêkir, bernamayê 3 mehan dom kir. Her roj di navbera saet 18.00 û 19.00'an de bernam-

meyeke me bi navê “Demokrasî saatî”, her wiha her roj di navbera 13.00 û 14.00'an de jî bernamaya me ya li ser “Çanda Gelan” heye ku em di vê ber-

nameyê de pêşbirkêñ çandî amade di-kin, di hefteyê de 3 roj em bernamaya helbesta diweşînin. Heta vê gavê di bernamaya “Demokrasî Saatî” de me cih daye gelek kesen navdar mîna Şük-rû Erbaş, Ahmet Tellî, gelek caran Eş-ber Yağmurdereli, Şanar Yurdatapan û Mehmet Metiner bûne mîvanen me.

Beriya ku em dawî li sohbeta xwe bînîn, mesaja we ye dawîn?

— Di 4 salêñ dawiyê de Şok Radyo bi giştî pirsgirêkên civakî, bi teybeti jî pirsgirêkên gelên Mêrsînê ji xwe re ki-re bar. Dema me ev yek kir, me guhê xwe neda pest, koteki û tehdîten girtinê. Ji îro pê ve, ji bo ku em xêza weşana xwe hîn bêhtir bi pêş ve bibin, emê hewldanen xwe zêde bikin, da ku em layiqî şîara “Bijî Biratiya Gelan” bi-bin.

Ez dixwazim mîna gotina dawî vê jî bibêjim; ji bo ku rojnameyeke xwerû bi kurdî bi navê “Azadiya Welat” li Tirkîyeyê li navenda Stenbolê tê weşandin û wekî fanosekê derdora birçîyên zimanê kurdî ronî dike, bi rasî ez gelek kêfxweş dibim.

HEVPEYVÎN: SALIHÊ KEVIRBİRÎ WEHDEDÎNÊ PASÛRÎ

